

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Aneta Roubalová

**Trestný čin porušování domovní svobody a kriminalistické aspekty
jeho vyšetřování**

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Trestný čin porušování domovní svobody a kriminalistické aspekty jeho vyšetřování* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 22. 3. 2017

Aneta Roubalová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc. za vedení mé diplomové práce. Dále také JUDr. Ladislavovi Běřešovi za počáteční pomoc a poskytnutí materiálů a také podpraporčíkovi Josefu Roubalovi za cenné informace a rady z praxe.

OBSAH PRÁCE:

1	Úvod.....	7
2	Trestný čin porušování domovní svobody.....	8
2.1	Pojmové znaky trestného činu obecně a v souvislosti s trestným činem porušování domovní svobody.....	9
3	Trestný čin porušování domovní svobody z pohledu kriminalistiky.....	14
3.1	Kriminalistické stopy a jejich klasifikace.....	14
3.2	Typické stopy pro TČ porušování domovní svobody a TČ krádeže.....	17
3.2.1	Daktyloskopie.....	18
3.2.2	Trasologie.....	20
3.2.3	Mechanoskopie.....	22
3.2.4	Kriminalistická biologie a genetika.....	24
3.2.5	Odorologie.....	27
4	Vybrané kriminalistické postupy při vyšetřování trestného činu porušování domovní svobody 30	
4.1	Zajištění místa činu.....	30
4.2	Ohledání místa činu.....	32
4.3	Kriminalistická dokumentace.....	35
5	Dotazníkové šetření.....	38
5.1	Otázky, které se objevily v dotazníku.....	38
5.2	Zpracování odpovědí a výsledky šetření.....	39
5.2.1	Celkové zhodnocení.....	40
5.2.2	Zhodnocení po letech 2016, 2015, 2014 a 2013.....	41
5.2.3	Zhodnocení vybraných krajů ČR.....	43
5.3	Shrnutí.....	44
6	Komparace výsledků dotazníkového šetření a kriminálních statistik.....	46
6.1	Kriminální statistiky o trestných činech porušování domovní svobody a trestných činech krádeží.....	46
6.2	Komparace.....	47

7 Závěr.....	49
Seznam použité literatury.....	50
Přílohy.....	53
Anotace/abstrakt	61

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

ČR – Česká republika

DNA – deoxyribonukleová kyselina

OKTE – Odbor kriminalistické techniky a expertiz

TOPO – zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

TČ – trestný čin

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

1 Úvod

V Listině základních práv a svobod je v čl. 12 zakotveno, že obydlí je nedotknutelné. Je to základní právo člověka, a tudíž také důležitá hodnota, kterou je nutno chránit nejprísnejším prostředkem, a to právem trestním. Trestní zákoník pak stanoví jako trestné takové jednání, které tuto základní hodnotu nerespektuje, resp. porušuje ji či ohrožuje. Jedním z takto stanovených trestných činů je i trestný čin porušování domovní svobody.

Tento trestný čin jsem si vybrala proto, že se s ním hodně lidí bohužel setká, neboť vlastní chatu, kde přes zimu nepobývají či v letních měsících odjíždí na dovolenou a byt zůstává prázdný. Dala jsem si tedy za cíl sepsat ucelený dokument o tom, jak se tento trestný čin vyšetřuje, jaké jsou k tomu používány techniky, taktiky a metody a jak kriminální statistiky odpovídají reálným výpovědím občanů, kteří se s tímto trestným činem setkali, a to na základě dotazníku. Vzhledem k rozsahu práce a k tomu, že kriminalistika je celkem široký vědní obor, zaměřím se pouze na její nejdůležitější a nejběžnější aspekty, které se vyskytují při vyšetřování trestného činu porušování domovní svobody.

V druhé kapitole mé práce vymezím trestný čin porušování domovní svobody z trestněprávního hlediska, tzn. kde je upraven, jaká je jeho skutková podstata, apod. Třetí kapitola se pak zaměří přímo na kriminalistiku, na rozdělení stop, na typické stopy a odvětví kriminalistiky, která se u tohoto činu hojně uplatní. Čtvrtá část se pak bude věnovat přímo postupům vyšetřování od nahlášení/zjištění činu po odevzdání dokumentace o průběhu a výsledku ohledání místa činu. Zároveň jsou v ní uvedeny zajímavé informace a zkušenosti z praxe Policie ČR.

Následně jsem vypracovala dotazník, kde jsem se zaměřila na ty, kteří se s trestným činem porušování domovní svobody setkali, a udělala jsem průzkum o tom, zda byl spojen s trestným činem krádeže, zda byl pachatel dopaden, zda jim byly odcizené věci vráceny, atd. Výsledky jsem zpracovala v páté kapitole a udělala z nich určitý závěr, který v šesté kapitole srovnám s kriminálními statistikami (např. policejními).

V závěru své poznatky sjednotím a zhodnotím, zda práce přinesla to, co bylo jejím cílem.

2 Trestný čin porušování domovní svobody

§ 178 TZ Porušování domovní svobody

- (1) Kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu uvedeném v odst. 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

Abych mohla podat ucelený dokument o trestném činu podle § 178 TZ, musím začít tím, co je trestný čin a jaké jednání je pod tento pojem zahrnuto a následně také demonstrovat všechny pojmové znaky TČ na trestném činu porušování domovní svobody.

Trestným činem je tedy protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Tato legální definice je obsažena v § 13 odst. 1 TZ. Toto pojetí trestného činu je však omezeno dvěma korektivy (tzv. korektivy rozsahu trestního bezpráví). Za prvé jde o hmotněprávní korektiv, což je zásada subsidiarity trestní represe, která je vyjádřena v § 12 odst. 2 TZ. Ta v podstatě říká, že odpovědnost v rámci trestního práva má být používána pouze u nejzávažnějších společensky škodlivých činů a ostatní odpovědnosti, např. správní, mají mít přednost.¹ Jde o požadavek, aby trestní právo bylo *ultima ratio*, aby přicházelo v úvahu až jako poslední možnost.

Druhý korektiv je procesněprávní. Ten představuje zásada oportunitity (která je výjimkou ze zásady legality, jež ukládá státnímu zástupci povinnost stíhat všechny TČ, o kterých se dozví), což je možnost státního zástupce zastavit trestní stíhání pro neúčelnost. Zákon neříká, který ze dvou korektivů má přednost, nicméně aplikační praxe dospěla k závěru, že hmotněprávní korektiv má přednost před procesněprávním, jelikož hmotné právo předchází procesnímu.²

Trestný čin porušování domovní svobody tedy spáchá ten, kdo naplní všechny znaky tohoto TČ.

¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 130 - 133.

² Tamtéž. s. 137 - 138.

2.1 Pojmové znaky trestného činu obecně a v souvislosti s trestným činem porušování domovní svobody

Pojmovými znaky TČ rozumíme tři základní skupiny. První samostatnou skupinou je protiprávnost, druhou jsou typové znaky TČ a třetí skupinou jsou obecné znaky uvedené v zákoně. Na tomto místě si postupně rozebereme všechny skupiny v návaznosti na námi vybraný trestný čin.

PROTIPRÁVNOST znamená „rozpor činu pachatele s právem z pohledu celého právního řádu, neboť trestným činem může být pouze jednání právním řádem zakázané a nedovolené, protože je společensky škodlivé.“³ Protiprávnost lze dělit na formální a materiální. Materiální znamená, že jednání musí být natolik škodlivé, aby bylo třeba reagovat na něj trestním právem, a zároveň je tento typ protiprávnosti důvodem druhého typu, tedy formální. Ta v důsledku znamená rozpor s právním řádem jako celkem a zpravidla vychází z mimo trestních předpisů jako jsou třeba předpisy upravující silniční provoz, o ochraně životního prostředí, apod. Ve zvláštní části TZ spousta skutkových podstat odkazuje taktéž na mimo trestní normy vyjádřením např. „v rozporu s právními předpisy“, „neoprávněně“, „bez povolení“ apod. Ovšem toto neznámá, že tam, kde takovéto vyjádření není, nemusí být splněna podmínky protiprávnosti. U takovýchto skutkových podstat tato podmínka vyplývá přímo z povahy věci.⁴

Další skupinou pojmových znaků TČ jsou TYPOVÉ ZNAKY neboli znaky skutkové podstaty. Těmito znaky se od sebe jednotlivé trestné činy liší a dělí se na obligatorní a fakultativní. Obligatorními jsou 4 základní znaky – objekt, objektivní stránka, subjekt (pachatel) a subjektivní stránka, a pokud tyto nejsou naplněny, není naplněna ani skutková podstata trestného činu a tudíž nenastává trestní odpovědnost. Fakultativní znaky nemusí být u všech skutkových podstat a jsou to určité místo, čas, způsob, cíl, motiv a jiné.⁵

Objektem jsou společenské vztahy, hodnoty, zájmy, proti kterým směřuje určitý trestný čin. Dělí se na obecný, druhový a individuální objekt, přičemž ten obecný shrnuje veškeré hodnoty, které je třeba trestním právem chránit. Druhový objekt vyjadřuje skupinu podobných společenských zájmů a v zákoně je vyjádřen jednotlivými hlavami ve zvláštní části zákona. A konečně objekt individuální, který obsahuje určitý zájem, k jehož ochraně slouží to které ustanovení.⁶ U našeho trestného činu (TČ porušování domovní svobody, § 178 TZ, hlava druhá, díl první zvláštní části) je obecným objektem zájem na ochraně určitých hodnot, druhovým

³ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 214.

⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5. vydání.* Praha: Leges, 2016, s. 131 – 132.

⁵ Tamtéž. s. 165.

⁶ Tamtéž. s. 170 - 172.

objektem je pak, jak název prvního dílu druhé hlavy zvláštní části TZ napovídá, ochrana osobní svobody člověka a individuálním zájmem, který je chráněn tímto paragrafem, je pak ochrana domovní svobody, kterou nám zaručuje Listina základních práv a svobod v čl. 12. Chráněna je domovní svoboda „jak vlastníka, tak uživatele domu, bytu nebo jiné prostory sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející (obydlí). Zásahy do této svobody jsou přípustné jen na základě zákona.“⁷ Toto vyjadřuje i rozsudek uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 51/73 Sb. rozh. tr., který říká, že rozhodující je, zda v době činu uvedený byt užíval obviněný či někdo jiný. Chráněn je totiž ten, kdo má právo užívat byt.⁸ Za byt se považují obytné místnosti s příslušenstvím (spíž, půda, příslušenstvím jsou i sklepní kóje zabezpečené petlicemi a visacími zámky, jak bylo uveřejněno v rozsudku Nejvyššího soudu ČR z 20. 11. 1992, sp. zn. 6 To 49/92⁹), chráněn je i hotelový pokoj nebo pokoj studentských kolejích. Domem jsou i zahrádkářské chaty, pokud poskytují svému uživateli soukromí, ale kůlny, altány a přístřešky se za dům nepovažují. TČ porušování domovní svobody neposkytuje ochranu budovám neuzavřeným, rozestavěným či opuštěným – zásah do těchto objektů by se dal posoudit jako neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru podle § 208 TZ.¹⁰

Objektivní stránkou jsou myšleny následky a způsob spáchání trestného činu. Jsou zde tři obligatorní znaky – jednání, následek a příčinná souvislost mezi jednáním a následkem a několik fakultativních, jako např. místo a čas jednání, použitý prostředek ke spáchání trestného činu, apod. Jednáním se rozumí, že pachatel projevuje vůli ve vnějším světě, což znamená, že jednáním může být konání, ale i opomenutí. V případě trestného činu porušování domovní svobody bude tento čin spáchán jednáním, jelikož opomenutím spáchat nelze, což vyplývá ze skutkové podstaty tohoto činu (Kdo neoprávněně vnikne či setrvá...). Způsob provedení činu může být důvodem pro vyšší trestní sazbu, jak vidíme v § 178 odst. 2 a odst. 3 – spácháno s použitím násilí či pohrůžky bezprostředního násilí nebo se zbraní či se dvěma osobami. Následek je porušení nebo ohrožení hodnot a zájmů, které chrání ustanovení, o které se jedná.¹¹ Následek má každý trestný čin, u činu podle § 178 TZ je následkem porušení domovní svobody, které se uskuteční u neoprávněného vniknutí vejítím do bytu, domu nebo jiné prostory sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející¹² a u neoprávněného setrvání tím, že pachatel se odmítá vzdát z obydlí.¹³ A poslední obligatorní

⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1775.

⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 258.

⁹ Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek. Ročník 1993 (XLV). Dvoješit 5 – 6/1993 z 27. 9. 1993. Nejvyšší soud ČR. S 170.

¹⁰ HERCZEG, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 602.

¹¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 179 – 188.

¹² Legální definice obydlí podle § 133 TZ.

¹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1776.

znak – příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Pachatel bude za své jednání trestně odpovědný, pouze pokud tím skutečně způsobil následek, v opačném případě trestně odpovědný nebude.¹⁴

Dalším z typových znaků je subjekt. Subjektem je v širším slova smyslu osoba, která spáchala trestný čin, v užším slova smyslu je to osoba, která je trestně odpovědná. Trestně odpovědná osoba je taková, která nejen že „svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná“¹⁵, ale i taková, která splňuje obecné znaky uvedené v zákoně (věk, přičetnost, u mladistvých osob ještě rozumová a mravní vyspělost), o nichž bude pojednáno níže. Pachatelem může být osoba fyzická ale i právnická, jejichž odpovědnost je zavedena od roku 2012 zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve kterém je vlastní definice pachatele. Pokud jde tedy o osobu fyzickou, většinu trestných činů může spáchat kdokoli, některé však vyžadují speciální či konkrétní subjekt. Takový pachatel musí vykazovat zvláštní vlastnosti nebo zvláštní postavení či způsobilost, a pokud je nemá, nemůže být pachatelem toho kterého zvláštního trestného činu.¹⁶ V případě porušování domovní svobody pachatelem může být jakákoli fyzická osoba, ovšem právnické osoby jsou vyloučeny (v § 7 TOPO tento trestný čin není uveden). Pojmem *jiného*, uvedeného ve znění TČ, se rozumí individuálně určená osoba (popř. osoby) odlišná od pachatele.¹⁷ V rozhodnutí č. 1/80 Sb. rozh. tr. je uvedeno, že je chráněn oprávněný uživatel domu či bytu proti komukoli a tedy i proti vlastníkovi.¹⁸ Z tohoto tedy vyplývá, že pachatelem může být i vlastník domu či bytu, o který se bude v konkrétním případě jednat.

A konečně poslední znak ve druhé skupině, což je subjektivní stránka. Ta představuje vnitřní psychický stav pachatele k trestnému činu. Jediným obligatorním znakem této kategorie je zavinění. To může být úmyslné anebo nedbalostní. § 13 odst. 2 trestního zákoníku uvádí, že obecně je třeba úmyslného zavinění, pokud trestní zákon nestanoví, že postačí nedbalostní. V našem právním prostředí je zavinění vystavěno na dvou složkách – na složce vědění a na složce vůle. Právě druhá ze složek, tedy volní, je pomocníkem k rozlišování mezi úmyslem a nedbalostí. Rozdíl je v tom, že pokud je čin spáchán úmyslně, tak pachatel následek tohoto činu chtěl či s ním byl srozuměn, kdežto pokud ho spáchal nedbalostně, tak ho nechtěl, tudíž celá složka volní zde chybí. Důležité je, že zavinění se musí vztahovat na všechny znaky skutkové podstaty (samozřejmě kromě samo na sebe) alespoň v hrubých rysech a představa pachatele se nemusí vždy přesně shodovat s výsledkem jeho jednání.¹⁹ Pro úplnost zde ještě uvedu formy zavinění a jejich dělení. Úmysl zákon

¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 194.

¹⁵ Legální definice uvedená v § 22 odst. 1 TZ.

¹⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 200 - 220.

¹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1777.

¹⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 258.

¹⁹ HERCZEG, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 179 – 183.

dělí na přímý a nepřímý, rozdíl je ve složce volní. U přímého úmyslu pachatel věděl, že může ohrozit nebo porušit zájem chráněný zákonem a chtěl ho ohrozit či porušit. U nepřímého je stejné, že věděl, ale na rozdíl od předchozího případu je pachatel srozuměn s tím, že zájem může ohrozit či porušit. Nedbalost pak dělíme na vědomou a nevědomou. Vědomá nedbalost má jen tenkou hranici od nepřímého úmyslu, jelikož pachatel věděl, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že zájem chráněný zákonem neohrozí ani neporuší. U nevědomé nedbalosti pak ani nevěděl o tom, že svým jednáním může ohrozit zájem chráněný zákonem, ale vědět to měl a mohl. V trestním zákoníku se ještě můžeme setkat s hrubou nedbalostí, což ovšem není žádný další druh, forma nedbalosti, ale pouze vyšší stupeň intenzity nedbalosti, a to jak vědomé, tak nevědomé.²⁰ Fakultativními znaky subjektivní stránky trestného činu mohou být pohnutka, cíl a záměr. Pohnutka může být jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby i znakem skutkové podstaty.²¹ Náš trestný čin vyžaduje úmyslné zavinění stejně tak jako přitěžující okolnosti v odstavci druhém a třetím.²²

Poslední a třetí skupinou znaků trestného činu jsou OBECNÉ ZNAKY, které jsou uvedeny v zákoně. Těmi jsou věk a přičetnost (u mladistvých pak rozumová a mravní vyspělost). Jako první uvedu věk – „Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.“²³ Pokud se činu jinak trestného dopustí dítě mladší 15ti let, není trestně odpovědné, avšak soud pro mládež učiní opatření uvedená v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, aby tím byla naplněna reakce společnosti na toto chování. Trestní zákon tak tedy stanovuje jasnou hranici pro trestní odpovědnost a to tedy 15 let, přičemž abych byla přesnější, odpovědnost začíná dnem následujícím po dni patnáctých narozenin. Osoba mezi 15ti a 18ti lety je označována jako mladistvá a po dovršení 18ti let se stává plně trestně odpovědnou. Další hranice zákon nerozlišuje, ovšem jako obecnou polehčující okolnost uvádí věk blízký věku mladistvých. Přičetnost záleží ve schopnosti pachatele chápat význam svého jednání pro společnost a ovládat své jednání. V trestním zákoníku nenajdeme definici přičetnosti, ale důvody, které ji vylučují, tedy je vymezena negativně. Nepřičetný je ten, kdo kvůli duševní chorobě nemohl v době činu rozeznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání. K této definici, ale musí být zmíněno, že ztráta ovládací či rozpoznávací schopnosti je dána duševní poruchou a porucha i ztráta schopnosti byla dána v době spáchání činu.²⁴ A nyní poslední obecný znak uvedený v zákoně a tento se týká pouze mladistvých pachatelů. Aby byli trestně odpovědní, musí být splněna podmínka věku, přičetnosti a také rozumové a mravní vyspělosti. Tato podmínka požaduje, aby byl mladistvý schopen

²⁰ HERCZEG, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 187 – 193.

²¹ Tamtéž. s. 207.

²² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1777 – 1778.

²³ § 25 TZ.

²⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 206 - 216.

rozpoznat protiprávnost a ovládnout své jednání. Případná nezralost mladistvého musí být podstatná, taková, že mladistvý nedosahuje podobného stupně vývoje jako jeho vrstevníci. Toto se dokazuje znalecky dvěma znalci pouze v případě pochybností o nezralosti mladistvého. Sama rozumová a mravní vyspělost se nijak nedokazuje.²⁵

²⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 217 – 219.

3 Trestný čin porušování domovní svobody z pohledu kriminalistiky

Kriminalistika a trestní právo mají mezi sebou velmi těsný vztah, i přesto, že kriminalistika je novodobější vědní disciplínou než právo trestní.²⁶ Kriminalistika zkoumá zákonitosti vzniku, trvání a zániku kriminalistických stop. Z tohoto poté vypracuje a sestaví metody, postupy k odhalování trestné činnosti a jejímu předcházení. Tímto vlastně slouží k ochraně občanů, potažmo státu, před trestnými činy.²⁷

Určité kriminalistické metody byly s legislativním vývojem převzaty do trestního řádu. Mají svoji důležitou roli při odhalování a dokazování spáchaných trestných činů. Na tomto převzetí je nejlépe vidět úzký vztah mezi kriminalistikou a trestním právem procesním. V trestním řádu toto najdeme v oddíle *Některé zvláštní způsoby dokazování* (tedy jednotlivé důkazní prostředky). Těmito infiltrovanými kriminalistickými metodami tedy jsou konfrontace (dvě osoby, v jejichž výpovědích jsou rozpory, se postaví tváří v tvář), rekognice (znovupoznání osoby či předmětu), vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě.²⁸

Kriminalistika je samostatná věda, která „přejímá a používá poznatky z ostatních vědních oborů.“²⁹ Těmi ostatními obory jsou například i obory přírodovědní a technické, zejména pak chemie, biologie, fyzika, apod.³⁰ Díky těmto poznatkům pak může sbírat, zkoumat a vyhodnocovat kriminalistické stopy, o kterých je následující podkapitola.

3.1 Kriminalistické stopy a jejich klasifikace

K tomu abychom měli co nejvíce informací o každém trestném činu a jeho pachateli, je třeba specifikovat, jak pachatel jednal, jaký je způsob spáchání trestného činu. Při zkoumání jednání pachatele je třeba věnovat pozornost detailním znakům a charakteristickým zvláštnostem.³¹ „Význam způsobu páchaní trestného činu ve vztahu ke stopám spočívá v tom, že vyvolává intenzivní následky ve vnějším prostředí a výrazně se zobrazuje ve stopách – často výrazněji než jiné znaky trestného činu.“³²

²⁶ VAVERA, František. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 176.

²⁷ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 16.

²⁸ VAVERA, František. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 199 – 205.

²⁹ Tamtéž. s. 212.

³⁰ Tamtéž. s. 177.

³¹ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 162.

³² Tamtéž.

Kriminalistická stopa je po splnění určitých podmínek (především její vznik v reálném prostředí) kriminalisticky významná změna. K těm dochází v živé (organické, jsou to změny ve vědomí lidí, v jejich paměti) i neživé (anorganické) přírodě. Tyto změny vznikají při vzájemném působení objektů, což popisuje teorie vzájemného působení. Ta uvádí, že „při vzájemném, současném působení dvou nebo více objektů navzájem dochází ke vzájemnému předávání informací o působení jednotlivých objektů a o jejich vlastnostech.“³³ A takto vznikne i kriminalistická stopa.

Abychom alespoň nějak zkusili definovat kriminalistickou stopu, řekněme, že musí splňovat určitá kritéria, aby mohla být nazvána kriminalistickou stopou (ostatní, které je nesplňují, jsou kriminalisticky irelevantní). Existují 3 základní kritéria. První z nich je, že *změna* (vzájemné působení objektů) musí být v *souvislosti s událostí, která je pro kriminalistiku relevantní*. Tato souvislost bývá nejčastěji jako příčinná, ovšem nemůžeme se omezit jen na ni, v úvahu musíme brát i souvislosti časové, místní, apod. Toto je velmi důležitá podmínka, avšak někdy její rozlišení, zda splněna byla nebo ne, je velmi složité. K tomuto může napomoci zjištění situace před vznikem události, zkušenosti pracovníků policie, atd. Pak lze určité změny (např. různá textilní vlákna, daktyloskopické otisky, částičky neznámých hmot) ignorovat anebo je zajistit pro budoucí zkoumání a vyhodnocování.³⁴ Druhým kritériem je, že takováto změna musí *trvat alespoň od svého vzniku do zjištění*. A třetí podmínkou je, že *změna musí být zjiřitelná a vyhodnotitelná* současnými prostředky a metodami moderní kriminalistiky. Pokud totiž ze stopy nelze získat kriminalisticky relevantní informace, je neupotřebitelná.³⁵ Kriminalistickou stopu tedy můžeme definovat jako „každou změnu, která je v příčinné nebo jiné souvislosti s kriminalisticky relevantní událostí, existuje nejméně od svého vzniku do zjištění a je vyhodnotitelná současnými kriminalistickými metodami a prostředky.“³⁶

Každá stopa má kriminalisticko technický význam a také kriminalisticko taktický význam. Technický význam spočívá v tom, že pomocí stopy můžeme identifikovat osobu nebo věc, která stopu vytvořila. Bohužel ne všechny stopy mají tento význam a nemohou tak být použity při kriminalistické identifikaci. Taktický význam je takový, že stopa poskytuje různé, mnohdy významné informace o osobě, která byla u kriminalisticko relevantní události, dále o způsobu provedení činu, o předmětech, apod. Tyto informace pak pomohou k poznání, jaké měl pachatel schopnosti, zda místo činu znal, zda měl spolupachatele a mnoho dalších.³⁷

³³ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 75.

³⁴ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 165 – 166.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 78.

³⁷ Tamtéž. s. 79.

Nyní se podíváme na klasifikaci kriminalistických stop. Nezákladnější dělení je na stopy paměťové a materiální. Odlíšit je můžeme dle jejich způsobu vzniku. Zatímco paměťové stopy vznikají ve vědomí lidí, ty materiální vznikají na objektech živé i neživé přírody.

Paměťové stopy

Tyto stopy vznikají v paměti člověka pomocí smyslových receptorů, převážně tedy zraku a sluchu. Ostatní smysly se uplatňují méně, ale to neznamená, že by měly menší relevanci. Jsou to čich (například hodnocení pachů hořících materiálů, úniků různých látek), chuť (požití atypicky chutnající nápojů či jídel) a hmat (například u osob nevidomých).³⁸ Každý člověk vnímá svými smysly lehce odlišně, je to převážně způsobeno zkušeností člověka, jeho profesí a zájmem o poznávané objekty nebo události. Pokud se stane, že osoba vypoví něco jiného, než se ve skutečnosti stalo, nemusí za tím nutně hned být lež či záměrné křivé vypovídání. Na smyslové vnímání má totiž vliv strach, nenávisť, bolest, extrémní rozčilení, apod. Tyto emocionální stavy pak ovlivní vnímání lidí a následně i jejich výpověď.³⁹

Paměťové stopy nevznikají ihned po vnímané události. Mezi vjemem a zafixováním může být až několik desítek vteřin, což následně může mít praktický kriminalistický dopad (např. u dopravních nehod u osob s poraněním mozku, které si nemohou vzpomenout, co se dělo před nehodou). Tyto stopy také nelze využívat opakovaně a jsou navždy ztraceny, pokud daná osoba zemře. Paměťové stopy mají materiální charakter, což způsobuje, že v kriminalistice jsou považovány za výlučné.⁴⁰

Tato kategorie stop se dále dělí na *stopy podle počítka* (zrak, sluch, hmat, chuť, čich) a *stopy podle doby uchování v paměti osoby* – krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé.⁴¹

Materiální stopy

Jak již bylo řečeno, tyto stopy vznikají v neživé přírodě, tedy kdekoli kromě lidské paměti (ale jsou to např. stopy na lidském těle). Možností jak je dělit je několik, zde si uvedeme dvě. První z nich je dělení materiálních stop do následujících skupin:

- a) Stopy obsahující informace o struktuře *vnější stavby objektu* (stopy daktyloskopické, mechanoskopické, trasologické, balistické,...)
- b) Stopy obsahující informace o struktuře *vnitřní stavby objektu* (stopy biologické, chemické, defektoskopické, stopy psacích prostředků,...)

³⁸ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 169.

³⁹ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy. Teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 104.

⁴⁰ Tamtéž. s. 105.

⁴¹ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 169. Obr. 30.

- c) Stopy obsahující informace o *funkčních a dynamických vlastnostech a návycích* (stopy chůze, hlasu, ručního písma)
- d) Stopy obsahující informace o *vlastnostech objektu, který je vytvořil* (stopy daktyloskopické vytvořené krví, stopa obuvi odražející podešev obuvi i způsob chůze,...)⁴²

Dalším možným dělením materiálních stop je dělení na:

- a) Stopy *plošné* (2D) a *objemové* (3D)
- b) Stopy *statické* (pohyb objektu při vzniku je minimální) a *dynamické*
- c) Stopy *periferní* (obrysově, pouze informace o tvaru objektu)
- d) Stopy *oddělení části z celku* (rozbité sklo, roztrhání papíru,...)
- e) Stopy *vstřícné* (navzájem odráží informace na všech působících objektech)⁴³

Na tomto místě je vhodné uvést ještě mikrostopy. Není to ani tak kategorie, spíše označení pro stopy „malého množství hmoty, nízké koncentrace hmoty nebo pro stopy s nepatrnými geometrickými rozměry nebo jsou slabě viditelné či neviditelné pouhým okem.“⁴⁴

3.2 Typické stopy pro TČ porušování domovní svobody a TČ krádeže

Kriminalistika se mimo jiné zabývá zákonitostí vzniku a následně zániku změn (stop). Tyto zákonitosti jsou pak různé s ohledem na druh změny. Jsou proto vytvořeny různá speciální odvětví, která se zabývají zkoumáním pouze určitého druhu kriminalistických stop. V následující kapitole bude uvedeno pět takovýchto odvětví, která mají nejbližší k trestnému činu porušování domovní svobody, potažmo krádeže. Jsou vybrány podle toho, které stopy se nejčastěji objevují na místě činu.⁴⁵

Pro zkoumaný trestný čin jsou v drtivé většině typické materiální stopy. Z těchto to pak jsou stopy po použití různých nástrojů jako rozlamovače bezpečnostní vložky zámku, paklíče, páčidla, apod. Dále pak stopy obuvi, popř. rukavic či daktyloskopické stopy plus stopy na poškozených objektech (okna, dveře,...). V určitém množství případů, k radosti kriminalistů, na místě zůstane právě nástroj, který byl použit k překonání překážky či jeho část, biologické stopy, popř. pachové stopy pachatele.⁴⁶

⁴² STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 170.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 76.

⁴⁶ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 22.

3.2.1 Daktyloskopie

Tento obor patří mezi nejstarší kriminalistické identifikační metody. Stopy z tohoto odvětví se na místě činu vyskytují velmi často – pachatel se pravděpodobně dotkne řady předmětů při páchání trestné činnosti. Tyto stopy patří mezi materiální a konkrétně mezi stopy, které zobrazují vnější strukturu objektu, který ji vytvořil.⁴⁷

„Daktyloskopie je vědní obor kriminalistické techniky, který zkoumá obrazce papilárních linií na vnitřní straně posledních článků prstů rukou, na dlaních a prstech nohou a chodidlech z hlediska zákonitostí jejich vzniku, vyhledávání, zajišťování a zkoumání s cílem identifikovat osobu.“⁴⁸ Daktyloskopickou stopou se rozumí všechny otisky a vtisky dlaní, prstů, bosých nohou, které musí být způsobeny v příčinném či jiném vztahu k objasňované události. Tyto části těla však nejsou náhodně určené, jenom na nich totiž existují papilární linie, které vytvářejí vyvýšené reliéfy (vysoké 0,1 – 0,4 mm) a které se vzájemně kříží, rozvětvují, mění směr a tím tak pro každého jedince vytvářejí jeho individuální obrazec (otisk).⁴⁹

Při daktyloskopické identifikaci dochází k porovnávání daktyloskopických identifikačních znaků dvou objektů (původ jednoho je znám, druhého se zjišťuje). Nejčastěji se porovnávají daktyloskopické otisky osoby známé a daktyloskopické stopy z místa činu a cílem je určit shodu či rozdílnost. Toto se zjistí pomocí individuálních identifikačních znaků papilárních linií, které se nazývají daktyloskopické markanty (kriminalistická praxe jim dala různé názvy, např. oko, háček, křížení, můstek, apod.). Tyto markanty se ve stopě musí objevit v určitém počtu, aby stopa mohla být upotřebitelná. V každé zemi je počet jiný, nicméně u nás se za upotřebitelnou stopu považuje stopa s obsahem alespoň 10 markantů. Kriminalistika zná také částečně upotřebitelnou stopu, ta musí obsahovat 9 – 7 markantů, neupotřebitelná pak 6 a méně. Poslední dvě zmíněné skupiny stop mohou vyloučit některé z podezřelých osob, nicméně k individuální identifikaci nestačí.⁵⁰

Vznik těchto stop je velmi jednoduchý. Stačí, aby se pokožka s papilárními liniemi pachatele či jiné osoby dotkla vhodného povrchu a přenesla na něj vzhled obrazce z papilárních linií. Existuje několik mechanismů vzniku (a tím druhů) takovéto stopy. První a nejčastější jsou latentní (neviditelné, skryté) stopy. Vznikají při kontaktu relativně čisté pokožky a povrchu přenosem potu. Naopak viditelná stopa vznikne tak, že na nosič se přenesou různé nečistoty z pokožky, zejm. prach, mastné látky, barviva, krev, a vznikne tak stopa navrstvená. Opakem je stopa

⁴⁷ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 138 – 139.

⁴⁸ FÜRBACH, Martin a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 30 – 31.

⁴⁹ Tamtéž. s. 31 – 32.

⁵⁰ Tamtéž. s. 45 – 47.

odvrstvená -pokožka sejmula nějakou nečistotu z povrchu (např. otisk v hromádce barviva). Občas se vyskytují plastické daktyloskopické stopy, které se nazývají vtisky, a to například v tmelu.⁵¹

Na místě činu je potřeba takovéto stopy vyhledat a zajistit. Každý druh se zajišťuje jiným způsobem a je snadné je přehlédnout, poškodit nebo zničit. Obecně v kriminalistické praxi platí zásada, že se zajišťují všechny nalezené daktyloskopické stopy a teprve pak se rozhoduje, které mají vztah k objasňované události. Latentní daktyloskopické stopy se nejnáze vyhledávají pomocí vhodného nasvícení z různých úhlů. Tento způsob je vhodný pro stopy na skle, lakovaných předmětech, kovech a nepoužitelný pro papír a textilie. Vyhledat a zajistit latentní stopy lze i fyzikálními metodami, které pracují na principu, že latentní stopy jsou mírně přilnavé a ulpí tak na nich daktyloskopické prášky, které se nanášejí jemným štětečkem. Jako tyto prášky se používají jemně mleté kovy (hliník), železo nebo grafit, které pak vykreslí vzhled daktyloskopické stopy. Co se týče vyhledání stopy na papírovém nosiči, jsou využívány chemické metody. Papír se postříká roztokem dusičnanu stříbrného nebo ninhydrinu a stopy se po určité době zviditelní. Viditelné stopy jsou vyhledatelné pouhým okem, lze použít nasvícení a lupy.⁵²

Takto vyhledané stopy je potřeba zajistit. To se děje *in natura*, na daktyloskopickou folii, fotograficky či odléváním. *In natura* se zajistí drobné předměty, na kterých je daktyloskopická stopa (nebo se alespoň její existence na předmětu očekává) – peněženky, platební karty, listinné materiály. U tohoto způsobu hrozí velké nebezpečí poškození nebo zničení stop. Stopy, které byly zviditelněny daktyloskopickým práškem, se zajišťují na daktyloskopickou folii. Ta obsahuje velkou vrstvu želatiny, která je trvale vlhká a je nanesena na vhodný nosič, který má bílou, černou barvu anebo je transparentní. Barva folie se pak vybere podle barvy stopy a to tak, aby rozdíl byl co nejkontrastnější. Funguje to tím způsobem, že se odlepí krycí folie, vrstva želatiny se opatrně přitiskne na zviditelněnou daktyloskopickou stopu, opatrně se odejme a zpět přikryje ochrannou folii. Dalším způsobem je fotografické zajištění. Toto má přednost vždy, pokud to lze. A poslední je odlévání, kterým se zajišťují stopy plastické, popř. plošné vytvořené na hodně nerovných plochách. Za odlévací materiál jsou používány silikonové kaučuky, občas i sádra.⁵³

Smysl a základ tohoto oboru spočívá v tom, že neexistují dvě osoby, které by měly naprosto stejné obrazce papilárních linií. Proto lze naprosto přesně identifikovat osobu, která daktyloskopický otisk vytvořila. Dříve se toto provádělo manuálně, což byla velmi náročná a zdlouhavá činnost, nyní se používá výpočetní technika a to specializované počítačové programy. Ty porovnávají stopu s rozsáhlou databází evidovaných osob a jejich otisků. V České republice

⁵¹ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 140.

⁵² Tamtéž. s. 141 – 142.

⁵³ Tamtéž. s. 143.

se používá systém AFIS 2000.⁵⁴ Závazný pokyn policejního prezidia stanoví, kterým osobám lze odebrat daktyloskopické otisky a umístit je do systému. Jsou to osoby podezřelé či obviněné z úmyslných trestných činů, osoby nalezené, po nichž bylo vyhlášeno pátrání a nemají plnou právní způsobilost, osoby, které odmítly nebo nemohou prokázat svoji totožnost, domácí osoby (u nich ale není daktyloskopování prováděno na daktyloskopickou kartu, ale na čistý list papíru a nevkládají se do evidence systému AFIS 2000, slouží pouze k porovnání a vyloučení stop) a dále za určitých podmínek cizincům.⁵⁵

3.2.2 Trasologie

Předmětem činnosti tohoto oboru kriminalistické techniky je „vyhledávání, zajišťování a zkoumání stop bosých a obutých nohou, dopravních prostředků a dalších stop podobného druhu“.⁵⁶ Hlavní typy trasologických stop jsou stopy bosých nohou člověka, stopy obuvi, stopy lidské bipedální lokomoce (což je jakékoli přemístování osoby pomocí nohou, pomáhá s identifikací, zda člověk běžel, šel, skákal, apod.), stopy dopravních prostředků kromě kolejových, stopy zvířecích nohou, stopy částí lidského těla (uši, nos, čelo, lokty, rty,...), stopy vytvořené oděvy (rukavice, kalhoty,...) a stopy po přemístování objektů (stopy po přemístěném nábytku).⁵⁷

Asi nejčastějšími z této kategorie jsou stopy obuvi, potažmo bosých nohou (ty se zkoumají, pouze pokud nevykazují znaky papilární linií, pokud vykazují, bude tyto stopy zkoumat daktyloskopie – viz výše). Tyto stopy mohou být plošné, které jsou často latentní a je tedy třeba dávat pozor při zajišťování a ohledávání místa činu, abychom je nepoškodili, a plastické, vytvořené v zemině, blátě, písku, sněhu, apod. U trasologických stop obuvi se rozlišuje podešev (spodní část obuvi od špičky k patě), podpatek (může být součástí podešve), podrážka (ta chrání spodní část obuvi od špičky k výklenku). Ke stopám obuvi se váží stopy lidské lokomoce. Z nich se dá určit délka kroku, kladení chodidel, šířka chůze, apod. Bude z nich také patrné, pokud například šla osoba do domu, byla lehčí, než když odcházela, což značí, že nesla nějaké břemeno. Toto všechno může pomoci k vytipování určité osoby.⁵⁸

Stopy dopravních prostředků jsou taktéž velmi častou kategorií. Stopy pneumatik umožní kriminalistům určit skupinovou příslušnost vozidla, a to podle dezénu a rozměrů pneumatiky,

⁵⁴ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 147 – 148.

⁵⁵ Závazný pokyn policejního prezidia č. 30/2005, kterým se upravuje provozování informačních systémů AFIS 2000, C-AFIS a některé podmínky provozování daktyloskopických sbírek.

⁵⁶ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 215.

⁵⁷ Tamtéž. s. 215 – 216.

⁵⁸ Tamtéž. s. 212 – 215.

popř. podle rozvoru vozidla a rozchodu kol. Další kategorií jsou stopy zvířat. Ty mají význam pouze okrajový, většinou jsou plastické a určují pouze skupinovou příslušnost.⁵⁹

U stop částí lidského těla a oblečení je už jejich výskyt opět častější. Objevují se stopy rtů na sklenicích (tvořeny potem, rtěnkou, apod.), dále také stopy uší a to zejm. u našeho zkoumaného trestného činu. Pachatel přiloží ucho na dveře či okno, aby zjistil, zda je uvnitř objektu hluk. Velmi často se také objevují stopy rukavic, které mohou vést až k individuální identifikaci osoby. Stopy ostatních částí těla jako kolena, lokty, pěsti se hlavně objevují, pokud osoba upadne. Ještě sem patří stopy zubů, které mohou být na různých věcech (např. odkousnutí potraviny či zakousnutí se do objektu/oběti).⁶⁰

Převážná část trasologických stop je viditelná. Pokud je stopa latentní, je většinou vytvořena přenesením malého množství prachu z čisté obuvi. V praxi se snímá pomocí přístroje pro elektrostatické snímání stop, a to tak, že pomocí jeho se na snímací folii přenesou částice prachu, které vytváří stopu (obrázek tohoto přístroje a zajišťování stopy - příloha 1). Stopa se pak zajistí fotografováním. Zajistit trasologické stopy lze několika způsoby, dokonce lze zajistit jednu stopu více způsoby současně. Zajištění in natura, tedy odebrání stopy i s podkladem, na kterém je vytvořena, není moc časté (už z logiky věci). Některé stopy, hlavně ty na hladkých a rovných površích, lze zajistit na daktyloskopickou folii, postup je stejný jako při zajišťování stop daktyloskopických (viz výše). U tohoto způsobu je však nutné co nejrychlejší přefotografování přenesené stopy, jelikož želatina na folii je vlhká a trasologická stopa je tvořena z materiálů rozpustných ve vodě. Nejlepším způsobem je fotografování. U tohoto se musí dodržet pravidla jako kolmost optické osy fotoaparátu k rovině stopy, focení s měřítkem, je třeba věnovat se i osvětlení a stínům, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění zajištění stopy. Poslední způsob je odlití, který se uplatňuje především u plastických stop. Používá se sádra a silikonové kaučuky, a pokud je stopa v nepevném, nesoudržném materiálu, použije se nejprve roztok na zpevnění materiálu. Odlitky pak mají oproti původní stopě charakter negativu.⁶¹

Srovnávání a identifikace trasologických stop pak probíhá tak, že se vytvoří srovnávací materiál a ten se porovnává se zajištěnou stopou. Je potřeba najít dostatečné množství identifikačních znaků, které jsou jak na stopě, tak na srovnávacím materiálu – jsou to například opotřebovaná místa na spodní straně obuvi, praskliny podešve, oježděná a poškozená místa pneumatik. Trasologické stopy určují převážně skupinovou příslušnost objektu. Ze stopy bosých nohou lze skoro přesně určit výšku člověka a lze usuzovat, zda je stopa muže, ženy či dítěte, plastické stopy zase mohou poskytnout informaci o hmotnosti člověka. Stopy obuvi pak pomohou určit velikost obuvi a taktéž

⁵⁹ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 219.

⁶⁰ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 219.

⁶¹ Tamtéž. s. 220 – 221.

lze podle dezénu určit typ obuvi (sportovní, společenská) a výrobce. Ze stop vozidel lze již kromě zmiňovaného rozvoru a rozchodu (způsob zjištění – obrázek příloha 2) zjistit směr pohybu vozidla (např. i podle tvaru skvrn od kapaliny, která odkapávala z vozidla), z brzdných stop pak i rychlost vozidla.⁶²

Zajímavostí u trasologických stop je identifikace podle stop uší. Charles Darwin a jeho následovníci určili, že neexistují dvě naprosto stejné uši (podobně jako daktyloskopické otisky). Pokud je tedy zajištěn otisk ucha, lze osobu identifikovat na základě tvaru jejího ucha. Ten je stálý a víceméně se nemění, pouze se ve stáří prověšuje kůže, ale chrupavky určující tvar ucha, zůstávají nezměněny. Stopy uší se zajišťují stejně jako stopy daktyloskopické, a to na černou folii. Ovšem předtím je potřeba je zviditelnit, jelikož jsou stopami latentními. Srovnávací materiál se pak získá tak, že osoba ucho přitlačí na sklo, zrcátko nebo Petriho misku a otisky se pak následně porovnají a mohou určit osobu, které patřila stopa na místě činu (obrázek ztotožnění stopy ucha – příloha 3).⁶³

„Pro trasologické sbírky vzorů otisků podešví a stop jimi vytvořených a zajištěných na místech trestných činů byl v Kriministickém ústavu Praha vyvinut trasologický identifikační systém TRASIS.“⁶⁴

3.2.3 Mechanoskopie

Mechanoskopie zkoumá stopy po nástrojích, které pachatel použil k páčání trestné činnosti. Tyto stopy pak lze identifikovat s konkrétním nástrojem, který je vytvořil. Za takovýto nástroj kriminalistika považuje všechny předměty, které umožní a usnadní překonání různých překážek a díky nim se zrychluje a zefektivňuje páčaná trestná činnost. Tyto nástroje se dělí do 4 skupin: nástroje sériové výroby, nijak neupravené, nástroje sériové výroby, které později pachatel upravil k páčání trestné činnosti, nástroje vyrobené přímo pachatelem k trestné činnosti (např. paklíč, páčidlo) a čtvrtou kategorií jsou jakékoli předměty, které byly použity k trestné činnosti (i nahodile).⁶⁵

Stopy, které zkoumá mechanoskopie, se dělí na statické a dynamické. Mezi *statické* patří vtisky, což je například úder kladiva do předmětu, který se zdeformuje. Tyto se moc často nevyskytují,

⁶² SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 222 – 223, 227.

⁶³ KRMENČÍKOVÁ, Hana. *Právní úprava biologické identifikace osob (§113 TR): diplomová práce*. Olomouc: Univerzita Palackého, Právnická fakulta, 2012. Vedoucí diplomové práce JUDr. Alexandr Nett, CSc.

⁶⁴ Policie ČR. *Kriminalistické identifikace. Kriminalistická trasologická expertíza*. [Online]. Policie České republiky, [cit. 27. 2. 2017]. Dostupné na < <http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-1.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d> >

⁶⁵ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 186.

většina stop je *dynamických*. Mezi ty patří rýhy, sešínuté stopy (což je soustava rýh) a zhmožděné stopy. Zhmožděné stopy vznikají, pokud pachatel používá nástroj na stejném místě opakovaně (vzhledem ke zkoumanému trestnému činu můžeme uvést, že používá páčidlo k otevření dveří a než se mu to podaří, je třeba to několikrát zopakovat). Rýhy vzniknou tak, že nástroj se dotkl objektu a vykonal posuvný pohyb, přičemž zde byl určitý tlak. Toto vytváří většinou pouze malá plocha nástroje, takže zde nelze dojít k individuální identifikaci. Sešínuté stopy jsou pak vlastně skoro to stejné jako rýhy, ale ve větším množství. Nástroj se dotkne větší plochy, posouvá se a je na něj vyvíjen tlak. Tato stopa se pak naopak skvěle hodí k individuální identifikaci.⁶⁶

Aby šel nástroj identifikovat, musí být splněna jeho individuálnost. To znamená, že se na něm musí vyskytovat jak znaky obecné, tak zvláštní, které se na nástroji vytvářejí a existují. *Obecné znaky* pomáhají určit skupinu a druh nástroje, jsou to např. šíře části pilníku, typický vzhled stop po kleštích, dlátech, apod. *Znaky zvláštní* pak patří pouze jednomu jedinému nástroji, jelikož to jsou různé nerovnosti na povrchu nástroje, které jsou tvarově a uspořádáním neopakovatelné. Za ně lze také považovat znaky opotřebování, které vzniknou na činných částech nástroje při jeho používání. Tyto znaky tak mění původní znaky výrobku a někdy na ně navazují znaky oprav. Toto jsou pak jedinečné znaky na nástroji a může tak být individuálně identifikován.⁶⁷

Co se týče vyhledávání mechanoskopických stop, je to velmi jednoduché. Naprostá většina stop je viditelných, provádí se prohlídka objektů, na kterých se tyto stopy očekávají (okna, dveře, trezory,...). U zajišťování stop poslouží podobné prostředky jako u stop trasologických, s tím rozdílem, že se zde upřednostňuje zajištění stopy *in natura*. Zajistí se buď celý menší předmět, na kterém stopa je, anebo se oddělí menší část předmětu se stopou. Tento způsob se nepoužije, pokud by vznikla značná škoda nebo je to technicky neproveditelné. Dalším způsobem, jak stopu zajistit, je fotografování. Provádí se více fotografií z různých úhlů a pod různým světlem. Poslední způsob zajištění je odlévání, ale tento se používá pouze výjimečně, popř. lze vtláčit plastelínu do stopy a získat tak její odraz. Takto zajištěné stopy se pak převezou ke zkoumání se srovnávacím materiálem. V tomto oboru je jeho tvorba velmi složitá, neboť expert musí napodobit podmínky při vzniku stopy (úhel, směr, tlak, změna směru během tvorby stopy, apod.).⁶⁸

Na tomto místě je správné věnovat se zajišťování a zkoumání zámků, jelikož toto nejvíce souvisí s trestným činem porušování domovní svobody. Aby pachatel tento čin mohl spáchat, musí nějak vniknout do obydlí, což znamená, že musí použít páčidlo, paklíč, rozlamovač bezpečnostní cylindrické vložky nebo nějaký jiný způsob překonání překážky. Zajištění zámku pro jeho zkoumání se provádí *in natura*, vyjmutím z lůžka či demontáží ze dveří a také se zajistí všechny

⁶⁶ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 186 – 188.

⁶⁷ Tamtéž. s. 189 – 190.

⁶⁸ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 195, 198.

používané klíče. Vše se zabalí zvláště a poškozený se vyzve k souhlasu s destruktivním zkoumáním zajištěné cylindrické vložky (obrázky v přílohách 4 a 5). Aby se zvýšila bezpečnost zámku, používají se tzv. cylindrické vložky. Stojí na principu, že oproti pevně stojícímu tělesu jsou stavitka (odpružené malé kuličky), které uzamykají válec. Aby šel zámek otevřít, musí se stavitka dostat do správné polohy a pak vznikne mezera pro otočení válce (obrázek v příloze č. 6). Pachatelé k překonání tohoto zabezpečení používají různé paklíče, natrhavače (příloha č. 7), planžety (ty pomáhají vyhmatávat stavitka u cylindrických vložek, příloha č. 8) a rozlamovače cylindrických vložek (příloha č. 9). Tyto předměty pak na zámku nechají jiné stopy než pravé klíče a expert pak zkoumá, který nástroj byl použit.⁶⁹

Mechanoskopie také zkoumá poškozené tabulové sklo. Zjišťuje, jak a čím bylo poškozeno, z které strany bylo rozbito a zda úlomky pocházejí z jednoho celku. Poškození tabulového skla se dělí na tři stupně. I. stupeň se nazývá *kráter*, sklo drží pohromadě, ale je zde malý otvor. U tohoto typu lze poměrně jednoduše určit, ze které strany došlo k poškození skla, jelikož je kráter na jedné straně užší a na druhé širší. II. stupeň se nazývá *radiální prasky*. Sklo taktéž drží pohromadě, ale z jednoho místa (kde došlo k prvotnímu poškození) vybíhají praskliny. III. stupeň jsou *radiální i transversální prasky*, což je vlastně druhý stupeň, ale přidaly se obvodové praskliny. Zde tabule skla již pohromadě nedrží, vypadávají různé úlomky skla (všechny stupně jsou zobrazeny v příloze č. 10).⁷⁰

3.2.4 Kriminologická biologie a genetika

Kriminologická biologie je aplikovanou biologickou vědou. Kriminologům pomáhá při zkoumání a vyhodnocování biologických stop lidí, zvířat či stop rostlinných. Biologický materiál, který je předmětem zkoumání této vědy, lze rozdělit na 3 základní skupiny. První je biologický materiál *lidského původu*. Tato skupina je nejčastější a dělí se na další tři podskupiny, a to podle toho, jak tento materiál vznikl: samovolné odloučení bez použití násilí (moč, slzy, sliny, vypadlé vlasy, menstruační krev,...), materiál oddělený od lidského organismu působením násilí (krev, části tkání, kostí, vytržené vlasy) a materiál, který pochází od zaniklého organismu (celé mrtvolky či jejich části, kosterní nálezy). Druhá ze základních skupin je biologický materiál *zvířecího původu*. Tento kriminologická biologie zkoumá jen do té doby, než je prokázán zvířecí původ. V úvahu přichází zkoumání při týrání zvířat, útěky zvířat ze zoologické zahrady, apod. A poslední skupinou je materiál *rostlinného původu*, který je zkoumán zcela výjimečně. Mimo tyto tři

⁶⁹ PORADA, Viktor a kol. *Kriminologická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 193, 201 – 202.

⁷⁰ Tamtéž. s. 204 – 206.

skupiny stojí ještě zkoumání hmyzu nalezeného na mrtvolách kvůli odhadu doby smrti a zkoumání prvoků a dalších mikroorganismů.⁷¹

Na místech činu se nejčastěji vyskytuje krev, sliny, pot, vlasy, chlupy, ejakulát a kosti. Pokud je pečlivě vyhodnotíme podle jejich umístění, vzhledu apod. mohou nám pomoci předpokládat průběh relevantní události. Následující řádky budou patřit charakteristice nálezů krve, jelikož si myslím, že je to nejzajímavější a celkem běžné. Nemusí totiž jít o velké množství krve, ale stačí, když si např. pachatel zkoumaného trestného činu porušování domovní svobody nebude počínat opatrně a při páčení dveří se zraní a nechá na místě činu svůj biologický materiál. Krevní stopy jsou v naprosté většině viditelné, jejich vyhledávání tedy nečiní žádné problémy. Srovnávací vzorky se získávají za pomoci lékařů injekčním odběrem. Krevní stopy mohou být v různých tvarech a tyto tvary mají kriminalisticko taktický význam. Prvním tvarem jsou *krevní kapky*. Vznikají při volném odkapávání krve z porušeného místa na lidském těle a značí drobné poranění. Mohou mít odlišný vzhled, a to podle úhlu dopadu na podložku, zda se člověk pohyboval nebo stál na místě, apod. Dalším jsou *krevní stříkance*. Ty vznikají při prudkém vystříkání krve z organismu nebo při opakovaných úderech do krvácejícího místa. *Krevní stružky* vzniknou, pokud krev samovolně vytéká z poranění osoby, která není schopna koordinovaného pohybu. Z jejich směru se dá určit, zda někdo s člověkem hýbal či ho přemístil, jelikož stružky stékají dle gravitačního zákona z vyvýšených míst na ty níže položená, a tudíž pokud při nálezu jedince jejich směr neodpovídá, někdo s ním manipuloval. Dalším druhem mohou být *krevní kaluže*. Ty se vytvářejí na konci krevních stružek a značí velmi vážné poranění. Krev v nich bývá nalézána ještě tekutá a jen výjimečně se najde krevní kaluž bez poraněné či usmrčené osoby. *Krevní šmouhy* vzniknou, pokud zakrvácená osoba sáhne na nějaký předmět (kliku, kohoutek, zeď) a mnohdy bývají spojeny i s jinými druhy stop, např. daktyloskopickými. Posledním druhem jsou *krevní stopy vzniklé jako stopy po odstranění krve*. Dají se nalézt na vyčištěných, vypraných předmětech v různých švech, záhybech, škvírách apod.⁷²

Biologické stopy jsou, tak jako všechny, viditelné a neviditelné. U vyhledávání těch neviditelných (pot, slzy, ...) se uplatní zkušenost pracovníků, kteří vědí, kde je lze nalézt a jak zhruba vypadají. Větší pozornost se musí věnovat vyhledávání stop na objektech, které mají podobnou barvu jako stopa. Vyhledávání biologických stop lze usnadnit ultrafialovým světlem, pod kterým některé stopy září nebo se projevují jako tmavé skvrny, dále luminolem (ten zajistí, že krevní stopy budou fluorescentovat) nebo reakcí s o-tolidinem, který se zbarví modře až modrozeleně při přítomnosti krve. Zajišťování stop má na rozdíl od jiných odvětví svá specifika. Biologických

⁷¹ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 169 – 171.

⁷² FÜRBAACH, Martin a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 84 – 86.

stop se nelze dotýkat holou rukou, protože hrozí přenos materiálu dotýkající se osoby do stopy anebo naopak možnost infekčního nakažení dotýkající se osoby. Pokud je to technicky proveditelné, zajišťují se celé předměty, na kterých stopa je. Zabrání se tak chybám a znalec má možnost odebrat si takové množství vzorku, jaké potřebuje. Pokud to nelze, je třeba stopu sejmut z podkladu. Lze to například seškrabováním ostrým předmětem, smývání na vatový tampon, ale vždy je třeba použít čisté nástroje a obaly. V tomto případě se zajišťuje i vzorek podkladu, na kterém stopa byla. Biologické stopy se zasílají suché a jejich vysušování lze pouze při pokojové teplotě, nikoli pomocí tepelných zdrojů. Nejvhodnějším materiálem při zajišťování biologických stop je čistý papír, jelikož umožňuje prostupování vodních par a tím pádem dosychání stopy, a naopak nevhodné jsou sáčky z plastických hmot. Tekuté stopy se zajišťují do skleněných materiálů, stejně tak i seškrábané nebo na tampon nanesené stopy. Dále je třeba zajistit veškeré biologické materiály, jelikož na místě činu nelze zjistit, zda všechny pochází od jednoho jedince.⁷³

Zkoumání biologických stop prochází několika fázemi. V první řadě se dělají *orientační zkoušky*, zda nalezený materiál má charakter biologické stopy (již zmiňovaný luminol, ultrafialové záření, apod.). Další fází pak jsou *specifické zkoušky*, a to znamená požadavek jednoznačně určit, že jde o biologický materiál. Provádí se v laboratořích pomocí specifických metod a prostředků. Třetí fází je *rozlišení materiálu* na lidský a zvířecí či rostlinný opět za pomoci složitých metod na základě imunologických reakcí. Poslední fází je pak *bližší specifikace* biologického materiálu lidského původu. Cílem je co největší přiblížení se osobě, která stopu vytvořila, nicméně běžným kriminalisticko biologickým zkoumáním nelze dospět k individuální identifikaci. Naštěstí ale existuje zkoumání DNA.⁷⁴

K individuální identifikaci lze využít metody molekulární biologie. Zjednodušeně řečeno, stanovuje se složení některých úseků molekuly deoxyribonukleové kyseliny neboli DNA v buněčném jádru (chromozomech). Toto složení je u každého (kromě jednovaječných dvojčat) jiné a neopakovatelné, tudíž lze docílit individuální identifikace. Výhodou této metody je, že není třeba velké množství materiálu a je použitelná pro zkoumání nejen krve, ale i slin, vlasů, ejakulátu, tkání, apod. Výsledek zkoumání je pak DNA – profil, který je jedinečný pro každého člověka. Tyto profily pachatelů vybraných trestných činů (zejm. násilných či sexuálních) se zadávají do Národní databáze DNA (vedená od roku 2002). Dále se tam zadávají profily mrtvol, kosterních nálezů a části lidských těl neznámé totožnosti.⁷⁵ Toto uchování profilů DNA je možné na základě § 65 zákona o Policii ČR, kde je stanoven okruh osob, kterým mohou být odebrány a uchovány

⁷³ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 172 – 174.

⁷⁴ Tamtéž. s. 174 – 175.

⁷⁵ Tamtéž. s. 176 – 177.

vzorky DNA. Policie má dále možnost odebrat vzorek i podezřelé osobě či svědkovi, je-li to potřeba k provedení důkazů. Tyto vzorky slouží pro konkrétní trestní řízení a nemohou se uchovávat v Národní databázi. Samotný (srovnávací) vzorek může odebrat policista, popř. kriminalistický technik a to jednoduchým bukláním stěrem, což je stěr buněk z vnitřní tvářové sliznice na vatový tamponěk.⁷⁶

3.2.5 Odorologie

Tento obor se zabývá zkoumáním a následně identifikací věcí či osob podle pachu. Je postaven na tom, že látky uvolňují atomy nebo molekuly ze svého povrchu. Tyto uvolněné částice pak tvoří podstatu každého pachu. Kromě přírodních pachů rozeznáváme ještě pachy průmyslové (např. chemické provozovny, provoz dopravních prostředků). V kriminalistice mají ovšem hlavní význam lidské pachy (tělesný pach) a pachy, které pomohou určit přítomnost drog nebo výbušnin. Pach lze definovat jako „plynnou látku, která je schopna po dosažení prahové koncentrace vyvolat čichový vjem člověka nebo zvířete nebo odezvu analytického přístroje.“⁷⁷

Odorologické stopy mají sobě vlastní rysy, které vyplývají z jejich fyzikální povahy. Je to velmi malé množství pachových látek, které tvoří stopu a časová omezenost stopy. Tyto stopy pak mohou vzniknout na objektech, které přijdou do styku s původcem pachu či jeho substitutem (což jsou částice lidských tkání nebo výměšky anebo předměty, které jsou v kontaktu s osobou, jako je oblečení, obuv) anebo jsou to stopy, které vznikají vylučováním pachových látek do okolí (toto lze pouze v uzavřených prostorách).⁷⁸

Vyhledávání pachových stop je velmi obtížné, až na určité případy totiž nejsou lidskými smysly poznatelné. Vzhledem k tomu se při vyhledávání tipují místa, kterých se mohl pachatel dotknout. Je třeba postupovat opatrně, aby nedošlo ke smísení pachové stopy pachatele se stopou vlastní. Tyto stopy se tak vyhledávají jako první a neexistuje žádná možnost, jak pachové stopy zviditelnit. Co se týče zajištění, je to velmi jednoduché, pokud se jedná o případ stopy na nosiči jako oděv, obuv, apod. Tyto se zajistí jako celek, ovšem za pomoci sterilizovaných nástrojů a obalů (čisté skleněné lahve, sáčky a lahve z plastických hmot). Zajištění druhého typu odorologických stop, tedy stop bez nosičů, je již složitější. Existuje několik typů metod, z nichž nejčastější s nejlepšími výsledky je zajištění pomocí pachové konzervy. Stopa se snímá na speciální snímač, což je bavlněná tkanina. Ta se přiloží na místo pachové stopy a přikryje se hliníkovou folií, která zabraňuje úniku

⁷⁶ JAMBOROVÁ, Kateřina, ŠMÍD, Michal. K právní úpravě zpracování DNA policií. *Právní rozhledy*, 23 – 24/2016, s. 841.

⁷⁷ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 185.

⁷⁸ KRAJNÍK, Václav a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 173 – 174.

pachu do okolí. Snímač se nechá na místě asi 20 minut a poté se uzavře do sterilní skleněné nádoby, která se označí příslušnými údaji a uloží do sbírky. Použitelnost konzervy je asi jeden rok.⁷⁹

Identifikace pak probíhá pomocí speciálně cvičených psů. Do upravené místnosti se na podlahu rozmístí otevřené pachové konzervy. Psu se dá očichat pach určité osoby a následně je vpuštěn do místnosti, kde jednotlivé konzervy očichá. Pokud zjistí shodu, nacvičeným způsobem konzervu označí (zaštekání, zalehnutí). Tato metoda je sice subjektivní, ale dá se objektivizovat, např. opakováním se změněným pořadím konzerv, s více psy, apod. Srovnávací materiál se získává odebráním oděvní součástky anebo se zmíněný snímač vloží do podpaží osoby. Judikatura uznává, že k odběru srovnávacího materiálu lze přistoupit i pokud s tím obviněný nesouhlasí. Ovšem to, že je dosažen kladný výsledek neznamena, že daná osoba čin spáchala. Lze pouze usuzovat, že byla na místě činu či byla v kontaktu s předmětem, na kterém byla stopa. Toto je tedy nepřímý důkaz, avšak může sloužit jako jeden z mnoha, který pak vytvoří ucelený řetězec.⁸⁰

Ústavní soud v postupné judikatuře uvedl několik bodů, aby metoda pachové identifikace splňovala požadavek ústavní konformity. Je to například objasnění, že sejmutí pachové stopy je neodkladný a neopakovatelný úkon (dle § 160 odst. 4 TR), že po zahájení trestního stíhání je třeba, aby u tohoto úkonu byl obhájce obviněného, popř. státní zástupce, že sejmutí pachové stopy není považováno za úkon, kterým by byl podezřelý/obviněný donucen k sebeobviňování a že o všech úkonech musí být sepsány protokoly.⁸¹

Dále je také nutné dodržet zásadu zákonnosti, pravdivosti a věrohodnosti. Ústavní soud k tomu ve svém rozhodnutí ze dne 5. 7. 2008, sp. zn. IV. ÚS 757/08, uvedl, že je nutné, aby se vedly podrobné záznamy o odběru pachových stop, o provádění pachové zkoušky, jelikož ta je neověřitelná a nepřezkoumatelná a je třeba zaznamenat i okolnosti, za jakých došlo k odběru stop.⁸²

Pokud chceme dosáhnout důkazní hodnoty, je třeba dokumentovat všechny náležitosti v protokolu o odběru pachového vzorku osoby, zejm. dobu a způsob provedení odběru, zda došlo k opakování odběru, k podmínkám odběru (teplota, klimatické podmínky), uvedení námitek osob a podpisová doložka přítomných osob. Důležité také je uvést místo odběru, přítomnost osob a další podstatné okolnosti. V trestním řízení se pak jako důkaz předkládá odborné vyjádření vypracované znalcem z oboru kriminalistické odorologie. To musí zahrnovat hodnocení průběhu

⁷⁹ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 187 – 188.

⁸⁰ Tamtéž. s. 188 – 189.

⁸¹ FENYK, Jaroslav. Metoda pachové identifikace v judikatuře Ústavního soudu. *Kriminalistika*, 2016, roč. 49, č. 3, s. 163 – 173.

⁸² STRAUS, Jiří, KREJČÍ, Zdeněk. Jaký je charakter odorologické stopy?. *Kriminalistika*, 2016, roč. 49, č. 1, s. 19 – 34.

komparace a chování psa, a také zda byla dodržena metodika pro odběr pachové stopy. Toto vyjádření musí být srozumitelné i pro osoby neodborně vzdělané.⁸³

Od září 2014 provádí Ústav analytické chemie Fakulty chemicko-inženýrské Vysoké školy chemicko-technologické v Praze zkoumání molekulové podstaty lidské pachové signatury, která je jedinečná a také časově stálá. Výzkum potvrdil, že v pachové stopě člověka se tato signatura objevuje a byla oddělena od ostatních molekul. Nicméně čich psa je na toto ještě stále citlivější než moderní chemická analýza. Toto by pak umožnilo objektivní individuální identifikaci a z nyní nepřímého důkazu by se stal důkaz přímý, ale bylo by třeba úplně změnit metodiku odběru pachových stop.⁸⁴

⁸³ STRAUS, Jiří, KREJČÍ, Zdeněk. Jaký je charakter odorologické stopy?. *Kriminalistika*, 2016, roč. 49, č. 1, s. 19 – 34.

⁸⁴ FENYK, Jaroslav. Metoda pachové identifikace v judikatuře Ústavního soudu. *Kriminalistika*, 2016, roč. 49, č. 3, s. 163 – 173.

4 Vybrané kriminalistické postupy při vyšetřování trestného činu porušování domovní svobody

Pro to, jak zajišťovat stopy, ohledávat místo činu a následně vyšetřovat trestný čin, uvádí kriminalistika různé způsoby, instrukce, které se musí dodržovat. Práce policie (potažmo kriminalistů) začíná přijetím oznámení o trestném činu, následně vyjíždí na uvedené místo a zajistí ho. Dále se místo činu ohledává a vyhledávají se a zajišťují stopy a vytváří kriminalistická dokumentace. V níže uvedených kapitolách se těmto postupům budu věnovat podrobněji, a to nejprve z teoretické stránky a poté vždy z té praktické.

4.1 Zajištění místa činu

Místo činu je pojem kriminalistický, ale i trestněprávní. Je to důležitý zdroj informací, jelikož je to nejpodstatnější místo, kde se nachází stopy. Z nich lze usuzovat o objektivních souvislostech, ale i o subjektivních pohnutkách pachatele. Stopy jsou prvotní informace, které jsou později zpřesňovány, rozšiřovány či vylučovány. Tato charakteristika je z kriminalistického hlediska. Z toho trestněprávního má místo činu význam zejm. pro posouzení místní příslušnosti soudů, od které se odvíjí příslušnost dalších orgánů činných v trestním řízení.⁸⁵

Od prvotní informace o trestném činu je nejprve důležité zajistit místo činu. To provádí policista, který se o věci dozví jako první. Při příchodu na místo se chová tak, aby nepoškodil stopy či sám nevytvořil nové, vše tedy sleduje a zjišťuje převážně pouze zrakem. Policista, který se na místo činu dostaví nejdříve, má za úkol: „poskytnout nebo zajistit první pomoc, provést předběžnou prohlídku místa činu, provést opatření k zabránění škodlivých následků, provést uzávěru místa činu, zajistit ochranu stop, zjistit svědky události případně zajistit podezřelé osoby, zajistit pronásledování pachatele a provést orientační dokumentaci situace na místě činu.“⁸⁶

Předběžná prohlídka by měla obsahovat získání základních informací, rozhodnutí o potřebě zavolání specialistů a jakých (psodod, kriminalističtí experti, apod.), dále také zajištění pachatele, pokud se na místě činu stále nachází, a zabránění dokonání trestného činu a provedení orientační dokumentace (fotoaparát, kamerou). Ta nenahrazuje kriminalistickou dokumentaci, slouží pouze k fixaci místa činu, tak jak vypadalo pro příchodu policisty. Policista pak musí provést uzavření místa činu. Jeho rozsah závisí na mnoha faktorech jako je terén, způsob provedení činu

⁸⁵ CHMELÍK, Jan a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 273 – 274.

⁸⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 45 – 46.

a v neposlední řadě množství sil a prostředků policie. Účelem uzavření je zabránění vstupu osobám a především zabránění poškození stop. Dále je také třeba zjistit totožnost osob, které čin oznámily, které byly přítomny na místě činu před spácháním, popř. při spáchání nebo které byly na místě činu jako první. Je potřeba od nich také získat informace, zda před příchodem policisty něco změnily, něco přesouvaly, na něco sahaly a kde se pohybovaly, aby mohla být vytyčena trasa pohybu osob na místě činu.⁸⁷

Nyní následuje praktická stránka zajištění místa činu, jak bylo řečeno výše, popsána od telefonického oznámení trestného činu porušování domovní svobody (potažmo krádeže) až do příjezdu kriminalistického technika.

Poškozený, popř. třetí osoba má možnost ohlásit trestný čin na třech telefonních číslech. Prvně je to 112, dále klasické 158 anebo telefonní číslo příslušného obvodního nebo místního (Praha nemá obvodní, ale místní) oddělení Policie ČR. Pokud osoba využije první dvě uvedené, operační důstojník ji přepojí na obvodní oddělení, popř. sám na něj zavolá a nadiktuje číslo osoby, která volala, a sloužící policista dané osobě zavolá sám. Od volající osoby zjistí potřebné informace jako jméno, příjmení, kde se čin stal, jak je to dlouho, co dotyčná osoba vidí, zda je možnost, že pachatel je stále na místě činu a pokud ještě nebyla v obydlí, informuje ji, ať tam nevstupuje. Pokud tyto informace má od operačního důstojníka, rovnou vyjíždí na místo činu. V době vyjetí na místo musí přes vysílačku vyslat statusový kód operačnímu důstojníkovi, dále ho také musí vyslat po příjezdu na místo, poté předat operačnímu důstojníkovi zjištěné informace z místa a dát statusový kód při ukončení úkonů na místě (ukončení ohledání místa činu). Na místě policista provede všechny úkony požadované teorií a zjistí informace od lidí, kde se pohybovali, kdy tam byli naposled, jestli vstoupili dovnitř obydlí, apod. Policista zhodnotí, zda je třeba volat kriminalistického technika (dle interních instrukcí se volá vždy k chalupě, bytu a rodinnému domu) a pokud ano, tak ho vyžádá a vyčká do jeho příjezdu. Kriminalistický technik patří pod územní odbor příslušného krajského ředitelství (územní odbory jsou v rámci bývalých okresů). Jeho příjezd na místo činu může trvat různě dlouhou dobu, v závislosti na tom, zda je na jiném výjezdu nebo ne, a to od počátku, kdy může po zjištění dostačených informací vyjet na místo s výjezdem obvodního oddělení do 2-3 hodin. Je to způsobené tím, že techniků je málo, například pro celý územní odbor Jablonec nad Nisou je běžně jeden kriminalistický technik určený pro denní, noční nebo 24 hodinový výjezd.

⁸⁷ CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké doložení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 46 – 47.

4.2 Ohledání místa činu

„Ohledání je kriminalistická metoda, kterou se na základě bezprostředního pozorování zjišťuje, zkoumá, hodnotí a dokumentuje materiální situace nebo stav objektů, které mají vztah k prověřované události, k jejímu poznání a získání důkazů i dalších informací důležitých pro trestní řízení.“⁸⁸ V rámci ohledávání tedy poznáváme situaci na místě činu, zhodnotíme možnost výskytu stop a ty pak vyhledáme a zajistíme pro další zkoumání. Ohledání nemusí být pouze místa činu, kriminalistická praxe rozeznává druhů více, a to již zmíněné ohledání místa činu, poté ohledání mrtvoly, ohledání předmětů, ohledání dokumentů, ohledání zvířat a ohledání těla živé osoby.⁸⁹ Dále se budu věnovat pouze ohledání místa činu.

U ohledání místa činu se jedná o neodkladný úkon, kterým se zkoumá poznávaná událost, kterou je zpravidla trestný čin. Díky ohledání pak můžeme mít povědomí o mechanismu spáchání trestného činu i o jeho pachateli. Mezi další úkoly při ohledání spadá zjištění, jaké cesty vedou k místu činu, zda jsou v okolí místa, odkud bylo možné čin vidět nebo slyšet, jak si pachatel na místě počínal, atd.⁹⁰ U ohledání platí 3 zásady, které je nutno dodržovat. První z nich je, že pokud ho provádí speciální tým, mělo by být *řízeno pouze jednou osobou*, vedoucím, která za něj nese odpovědnost. Aby ohledání nebylo chaotické, nekompetentní a aby se nezmařil účel a výsledky ohledání, je nutné, aby činnost lidí v týmu byla zkoordinována a sladěna tak, aby každý jednotlivý úkol zapadal do celkových výsledků skupiny. Druhou zásadou je *neodkladnost ohledání*. Stopy totiž podléhají změnám velmi rychle a tak ztrácí nebo je ovlivněna jejich informační hodnota. Požadavek včasnosti a rychlosti provedení úkonů tak zde má velikou roli. V neposlední řadě je zásada *neopakovatelnosti ohledání*. Toto je velmi důležité, a proto je třeba prvotní ohledání provádět důsledně a pečlivě, jelikož každé ohledání stejného objektu snižuje důkazní hodnotu ohledání.⁹¹

U trestného činu porušování domovní svobody je obvyklé, že pachatel zanechá na místě či v jeho okolí řadu různorodých stop, proto je dobré věnovat pozornost i širokému okolí obydlí, jelikož tam bývají trasologické stopy, odhozené nebo ztracené předměty či věci z místa činu. Je také důležité pečlivě ohledat přístupovou cestu pachatele a zjištěné stopy vzniklé překonáním překážky (především stopy mechanoskopické na dveřích, okenních rámech, trezorech,...). Nejčastěji se vyskytují stopy trasologické, daktyloskopické a mechanoskopické, z nichž většina jich je na podlaze, vypáčených zásuvkách a také na střepinách skla.⁹² Co se týče mechanoskopických

⁸⁸ CHMELÍK, Jan a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 289.

⁸⁹ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 67 – 68.

⁹⁰ Tamtéž. s. 67 – 70.

⁹¹ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 316 – 317.

⁹² CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké doložení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 65.

stop, je nutné je v protokolu o ohledání místa činu určit a popsat druh těchto stop. Zda jsou plošné, objemové, sešnuté a zda to jsou řezy, vrty, jejich rozměry, polohu. Také se u nich určuje jejich čerstvost, a to podle toho zda je nebo není část kovového povrchu, na němž jsou stopy, zoxidovaná.⁹³

Metodika ohledání určuje, že má 4 různé etapy – *úkony a opatření k uchování konečné struktury objektu ohledání*, příprava ohledání, vlastní ohledání a hodnocení průběhu a výsledků ohledání. První fáze je vlastně zajištění místa činu, což je popsáno výše. Druhá fáze, *příprava ohledání*, obsahuje převzetí informací od oznamovatele a policistů, kteří byli na místě činu první, dále orientační prohlídku místa, vymezení hranic ohledání, rozhodnutí o povolání dalších osob, které by se toho měly účastnit, rozhodnutí o způsobu ohledání a instruktáž účastníkům ohledání. Poté se může přejít k fázi třetí, a to *vlastnímu ohledání*.⁹⁴

Samotné ohledávání jako takové, může být provedeno více způsoby. Existuje *koncentrický způsob*, což je postupování po spirále od kraje hranice ohledání do středu, kde zpravidla bývá nejdůležitější objekt – mrtvola, trezor. Dále je *excentrický způsob*, to je totéž, ale opačně – spirála se rozvíjí od středu k hranici ohledání. *Frontální způsob* zahrnuje ohledání prostřednictvím rojnice, která postupuje od jedné strany na druhou, k němu se váže *vstříčný způsob*, který také využívá rojnice, které ale postupují od kraje proti sobě do středu. *Rajónový způsob* se hodí pro větší prostor. Je to rozdělení místa na jakési buňky, které se ohledávají současně, a uvnitř nich lze zvolit opět nějaký další způsob ohledání. A poslední je *postup po cestě pachatele*, který znamená ohledávání od přístupové cesty dále po trase pachatele až do cesty odchodové. Vybere se tedy způsob a provede se samotné ohledání. Na konci je třeba sepsat protokol o ohledání, záznam o použití služebního psa, mohou se vypracovat náčrtky, plánky. Provádí se též balení a převážení zajištěných stop a kontrola, zda všechny objekty a stopy byly ohledány a zajištěny. Nakonec je fáze č. 4, což je *hodnocení výsledků ohledání*. Bez této fáze by se nemělo ohledání ukončovat, jelikož domněnky o průběhu zkoumané události mohou být základem pro pozdější vyšetřovací kriminalistické verze.⁹⁵

Stejně jako v předchozí podkapitole, si i tady předvedeme praktickou stránku věci. Navážeme tedy příjezdem kriminalistického technika. Na místě činu by měli být zpravidla dva policisté z obvodního či místního oddělení, vyžádaný kriminalistický technik a dle potřeby služební psod. Bohužel praxe je taková, že často na obvodním oddělení slouží pouze jeden policista a všechny prvotní úkony pak leží na něm. Po příjezdu si technik vyslechne informace od policisty a začne s ohledáváním, fotografuje místo činu a vyhledává a zajišťuje stopy. Uvnitř ohledávaného objektu si pak postup při zjišťování a zajišťování stop určuje sám, případně reaguje na další zjištěné

⁹³ PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy. Teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 338.

⁹⁴ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 321 – 322.

⁹⁵ Tamtéž. s. 322 – 325.

skutečnosti získané průběžně od policisty. Pokud to uzná za vhodné, může vzít kriminalistický technik následně poškozeného dovnitř obydlí, aby se ho zeptal, zda věci tam položené a postavené jsou na obvyklém místě nebo zda je něco jinak, apod. Technik stopy zajistí a přiloží ke spisu, a pokud je potřeba některé stopy dále zkoumat (např. daktyloskopické, biologické), pošle je na OKTE (odbor kriminalistické techniky a expertiz, v celé ČR je jich 8, pro Jablonecko se využívá OKTE v Ústí nad Labem). Průměrná doba zpracování stop na OKTE se pohybuje mezi 1,5 – 2 měsíci (závažnější trestné činy mají přednost). Co se týče daktyloskopických otisků, pokud má policie podezření, se stopou se rovnou posílají i evidenční čísla vytipovaných osob, které už v evidenci otisků jsou, a probíhá tedy porovnání nejprve s nimi. Pokud jde o analýzu DNA, dělá se až v případě, kdy je dopadena konkrétní osoba, které se odebere vzorek a ten se posílá se stopou na porovnání.

Technik tedy ohledává místo činu společně s policistou. Policista dále provádí i ohledání okolí místa činu, a to sám nebo s vyžádaným služebním psuvodem, a případná místa s možným výskytem stop nebo s nalezenými předměty poté opět ohledá kriminalistický technik k zajištění stop. Ohledání okolí může někdy přinést zajímavé nálezy zanechané pachatelem, jako např. spacák, batoh nebo části oblečení, lahve od alkoholu či obaly od potravin, které konzumoval pachatel před započítím spáchání TČ. Na těchto místech se také často nachází i nedopalky cigaret, ze kterých je poté možné zjistit DNA. V zimních měsících mohou být ve sněhu pachatelem zanechané stopy, které mohou určit jeho přístupovou a odchodovou cestu, také mohou ukázat na počet pachatelů. Pokud jsou v okolí obydlí i další objekty (chalupy, domy, kůlny) provede se i jejich kontrola, jestli také nebyly napadeny. Celková doba ohledávání se nedá jednoznačně určit, bývá to půl až 3 hodiny + doba do příjezdu technika, velmi záleží na velikosti ohledávaného obydlí a pohybu pachatele v něm, tj. způsobu jeho chování na místě činu (hodně prohledané, rozházené nebo rozbité věci a místnosti, nebo naopak). Dále také dobu ohledání ovlivní rozsáhlost okolí místa činu a ohledávání stop a předmětů v něm nalezených. Při ohledávání se také zkoumá, jak se pachatel dostal dovnitř, jak odešel, zda jsou uvnitř nějaké klíče, kterými by si mohl odemknout např. kůlnu a něco z ní vzít, zda jsou zámky neporušené, apod. TČ porušování domovní svobody ve své „čisté podobě“ nejčastěji bývá ve formě nějakého noclehářství, popř. pachatel má úmysl něco ukrást, ale v zazimované chalupě nic hodnotného není nebo se jedná o pachatele pohybujícího se pěšky a věci, které by chtěl a mohl zpeněžit, jsou příliš velké či těžké. Další případy TČ porušování domovní svobody jsou šetřeny poté, co např. osoba vstoupí do obydlí bývalého partnera, se kterým nemá dobré vztahy, a ten tak volá policii. Pokud se jedná o noclehářství a pachatel přímo na místě něco sní či vypije, kvalifikace zůstane pořád pouze na TČ porušování domovní svobody, ovšem kdyby si jídlo/pití odnesl s sebou, už to bude kvalifikováno i jako krádež vloupáním. Pokud se

najdou daktyloskopické otisky, lze domácím osobám podle potřeby odebrat kontrolní otisky, buď přímo na místě činu při ohledání, nebo je lze odebrat až při výslechu na policejní služebně na příslušném obvodním oddělení, kam se musí poškozený dostavit sepsat protokol o trestním oznámení, příp. lze po výslechu poškozeného zavést přímo ke kriminalistickému technikovi, pokud má sídlo poblíž služebny. Toto záleží na okolnostech a vzájemné domluvě, kdy nejsou pro tento úkon na místě vhodné podmínky a je možnost odebrat kontrolní otisky v lepších podmínkách. Např. na místě činu je v zimních měsících dost chladno a vlhko nebo je např. vypuštěná voda a poškozený by se nemohl umýt.

Závěrem jedna rada pro poškozené. Pokud v bazaru či zastavárně uvidíte svoji vám odcizenou věc, v klidu vyjděte ven a zavolejte na policii, vyčkejte, než přijede a ta s vámi poté vejde dovnitř a vy svou věc identifikujete a policie provede další potřebné úkony.

4.3 Kriminalistická dokumentace

Kriminalistická dokumentace zachycuje průběh a výsledek použitých kriminalistických metod. „Pomocí prostředků fixace vyjadřuje průběh a výsledek vyšetřované události a zjištění všech relevantních skutečností na místě této události. Jedná se o popis provedené činnosti s celkovým obrazem situace místa vyšetřované události a také vlastností, stavu a znaků jednotlivých prvků...“⁹⁶

Za kriminalistickou dokumentaci se považuje protokol, fotodokumentace, topografická dokumentace (náčrtek, plánek), videozáznam, popř. i jiné způsoby dokumentace.⁹⁷ Protokol je základní forma dokumentace. Je to zachycení vnímané reality do slovní – písemné podoby. Je třeba, aby informace byly zachyceny jasně, přesně a bez subjektivních názorů zapisovatele. Důležitý je protokol o ohledání místa činu, dále se také sepisuje při výslechu, konfrontaci, rekognici, apod. Protokol má tři části. *Část úvodní* obsahuje označení události, datum, místo a čas, jednotlivé účastníky úkonu, může obsahovat i informace o počasí a světelných podmínkách. Na toto navazuje *část popisná*. Je to neobsáhlejší část, která popisuje přesný průběh úkonu (ohledání). Poslední částí je *závěrečná část*, kde je uveden seznam připojených dokumentů, seznam zajištěných stop a dalších důkazů. U nich se uvede, zda byly odeslány na expertizu nebo ne a jejich číselné označení, které se musí shodovat s označením v ostatních druzích dokumentace (např. fotografie, náčrtek). Na závěr se všechny osoby podepíší.⁹⁸

⁹⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké dokažování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 128.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 275.

Nejběžnějším způsobem dokumentace je fotografická dokumentace. Používá se jak černobílá tak barevná, která zachycuje informace o barevnosti věcí, ale na druhou stranu hrozí nebezpečí zkreslení barev. Fotografická dokumentace se podle rozsahu záběru dělí na čtyři druhy. *Orientační fotografie* zobrazuje dokumentované místo, ale i jeho okolí s charakteristickými rysy. *Přehledná fotografie* zachycuje celkový vzhled místa bez přilehlých prostor. Pořizuje se ve větším množství a to tak, aby byl zachycen celý prostor z různých směrů s ústředním objektem (např. mrtvola). *Polodetailní fotografie* zobrazuje nejdůležitější části, polohu a vzájemné souvislosti více stop a jejich prostorové vztahy k ostatním předmětům. A nakonec *detailní fotografie*, která zachycuje detaily bez zachycení jejich okolí. Jsou to fotografie jednotlivých stop a je vhodné tyto fotografovat s přiloženým měřítkem.⁹⁹ Zvláštním druhem je ještě fotografování živých osob. To se vztahuje na všechny, které současně podléhají odebírání daktyloskopických vzorků. Obvyklá forma pro toto fotografování je třídílná fotografie o rozměrech 6 x 13 cm. Obsahuje levý portrét osoby, tzn. osoba je focena z pravé strany s viditelným boltcem pravého ucha (zde je také orientační tabulka s označením útvaru, letopočtem a pořadovým číslem snímku). Uprostřed je pak portrét zepředu a následuje pravý portrét, kdy je osoba otočena o 45 stupňů a fotí se šikmý profil zleva, tak aby nos splýval s pravou lícní kostí, a s doplňky, které osoba běžně nosí (brýle, klobouk). Toto fotografování má tři pravidla, která musí být dodržena a to, že ústa mají být ve stejné výši, hlava nesmí být předkloněna ani zakloněna a musí mít všude stejnou velikost (min. 3 cm).¹⁰⁰

Z topografické dokumentace je nejběžnější náčrtek. Kreslí se od ruky a je to přibližný obraz místa se zachycením míst nálezů stop. Jsou v něm zobrazeny vzájemné vzdálenosti objektů v přesném měřítku, ale i číselně uvedeny jejich skutečné vzdálenosti. Jeho účelem je jednoduše a názorně zobrazit situaci na místě činu.¹⁰¹

I zde se podíváme do praxe. Kriminalistický technik provádí pouze fotodokumentaci, protokol a náčrtek policista, který byl na místě první. Náčrtek požadovaný není, zpracovává se v případech špatně popisovatelných věcí, pro lepší představu o situaci na místě. O tomto si rozhodne policista, zda bude stačit protokol nebo k němu připojí i náčrtek. Protokol musí souhlasit s fotodokumentací kriminalistického technika, hlavně co se týče popisu a čísel jednotlivých nalezených stop. Pokud se jedná o kvalifikaci celého trestného činu, tu prvotně určí na místě činu policista dle v danou chvíli zjištěných skutečností. Zpracování případu provede obvodní oddělení, pod které případ spadá, to také zpravidla vyslýchá svědky, poškozeného, provádí prvotní šetření u osob bydlících v okolí, zda-li něco neviděli nebo nezaslechli apod., a provádí další pozdější následná šetření

⁹⁹ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 276 – 277.

¹⁰⁰ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 396

¹⁰¹ SUCHÁNEK, Jaroslav a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 278.

ve věci. Po zaevidování věci se spis předá vedoucímu oddělení, který ho následně někomu dle jeho kvalifikace přidělí a ten v tom společně s okresním státním zastupitelstvím pokračuje dále, případně lze čin ještě překvalifikovat (např. z TČ porušování domovní svobody na jednočinný souběh TČ porušování domovní svobody a TČ krádeže nebo dle způsobené škody s TČ poškození cizí věci).

5 Dotazníkové šetření

Abych mohla, alespoň přibližně, porovnat výsledky mého dotazníkového šetření a kriminální statistiky Policie ČR, bylo zapotřebí vytvořit dotazník. Jeho název zněl Porušování domovní svobody a pod ním byla větička vysvětlující účel a smysl dotazníku, pro koho je určen a že se v něm zkoumá nejen TČ porušování domovní svobody, ale také TČ krádeže vloupáním, jelikož velmi často spolu tyto dva činy souvisí. Dotazník byl anonymní a skládal se celkem z 11 otázek (ty budou rozebrány v následující podkapitole). V období mezi 31. 8. 2016 a 30. 9. 2016 na něj odpovědělo celkem 326 respondentů z celé České republiky. Zveřejněn byl přes sociální sítě a pomocí emailové komunikace. I z tohoto důvodu jsou výsledky, co se týče místa spáchání skutku, lehce zkreslené, jelikož na něj odpovídali převážně lidé z mého rodného kraje.

5.1 Otázky, které se objevily v dotazníku

Jak bylo výše řečeno, dotazník měl 11 otázek, přičemž odpověď na první z nich podmiňovala zobrazení ostatních otázek. Dotazník byl určen všem lidem a tedy i těm, kteří se s trestným činem porušování domovní svobody nesetkali, nicméně primárně byl zaměřen na ty, co ano. Otázky byly konstruovány tak, aby odpovědi z nich vyplývající byly porovnatelné s daty ze statistik, čili zjišťovaly to, co se ve statistikách uvádí. První otázka tedy zněla:

- 1) Stal/a jste se obětí trestného činu porušování domovní svobody (tzn. neoprávněné vniknutí do obydlí jiného, popř. neoprávněné setrvání v obydlí jiného)?

Tato otázka byla tzv. rozcestník, pokud respondent zaškrtnl odpověď ano, pokračoval dále v dotazníku, pokud však uvedl, že ne, dotazník se uzavřel a zobrazil poděkování za respondentův čas. Otázku jsem do dotazníku zařadila, jelikož jsem chtěla získat ucelený náhled na četnost tohoto činu. Dále se otázky vyvíjely následovně:

- 2) Kdy jste zjistil/a, že byl na Vaší nemovitosti spáchán trestný čin porušování domovní svobody?
- 3) V jakém kraji se tento čin stal?
- 4) Nahlásil/a jste to na Policii ČR?

Druhá otázka byla zaměřená na rok spáchání skutku. Na výběr byl rok 2016 (nutno podotknout, že necelý vzhledem k době zadávání dotazníku), rok 2015, 2014, 2013 a možnost dříve. Další otázka směřovala k místu spáchání a to ke kraji. Na výběr byly všechny kraje ČR, včetně

hlavního města Prahy. Čtvrtá otázka byla důležitá z hlediska zpracování, jelikož ne všichni, kteří se s tímto druhem trestné činnosti setkali, to nahlásili na Policii ČR, a tudíž takováto činnost bohužel není součástí statistik. Následující dvě otázky se zaměřily na to, zda se jednalo „pouze“ o porušování domovní svobody či zda k tomu byl i trestný čin krádeže vloupáním a u jakého objektu k tomuto došlo.

- 5) Bylo Vám i něco odcizeno? (přičemž možnosti odpovědí zněly ano/ne, pouze někdo vnikl dovnitř/nevím)
- 6) Bylo vniknuto a věci odcizeny z: (možnosti odpovědí byly: rodinný dům, chata soukromé osoby (ne veřejné rekreační zařízení, ubytovny,...), byt, ostatní objekty (kúlny, samostatné garáže, přístřešky na zahradě,...))

Další tři otázky se zaměřily na škodu, která poškozenému vznikla, popř. zda mu bylo něco vráceno nebo škoda uhrazena. Nabízené odpovědi byly různě stanovené peněžní částky, které budou rozebrány v další podkapitole. Otázka č. 7 byla určena primárně pro ty, kteří zaškrtnli pouze vniknutí do obydlí, čili u nich nedošlo k TČ krádeže (u respondentů, u kterých došlo ke krádeži, se předpokládalo, že označí možnost odpovědi „Bylo mi něco odcizeno“).

- 7) V případě, že Vám NEBYLO nic odcizeno, jaká byla škoda (zničení dveří, vylomení zámku, apod.)?
- 8) V případě, že Vám BYLO něco odcizeno, jaká byla škoda?
- 9) Bylo Vám něco vráceno? V případě, že to byla hmotná věc, označte prosím částku, která zhruba odpovídá její nynější hodnotě.

Předposlední otázka se týkala toho, zda byl trestný čin objasněn a pachatel dopaden (možnosti odpovědí byly ano, ne a nevím, nedostal se ke mně výsledek vyšetřování) a poslední se pak vázala k pachateli, a to zda to byl recidivista, mladistvý, nezletilý, spáchal čin poprvé či pod vlivem alkoholu (samozřejmě zde byla ještě možnost nevím pro ty, ke kterým se výsledek vyšetřování nedostal).

- 10) Byl pachatel dopaden a trestný čin tak objasněn?
- 11) Pachatel čin spáchal:

5.2 Zpracování odpovědí a výsledky šetření

Na tomto místě budou postupně uvedeny výsledky dotazování a to jak celkové, tak napříč dotazovanými roky i kraji. Zde bych ráda uvedla, že pokud se níže bude uvádět rok 2016, je tím

myšleno období od 1. 1. 2016 do 30. 9. 2016, jelikož tímto datem skončil dotazníkový průzkum a pokud bychom statistiky brali za celý rok 2016, došli bychom ke zjevně nesprávným výsledkům, neboť by jedno čtvrtletí chybělo. Ráda bych upozornila na to, že komparace výsledků se statistikami proběhne v další kapitole, zde jsou pouze čistě zpracované informace z výsledků dotazníkového šetření. Prvně zhodnotíme dotazník celkově.

5.2.1 Celkové zhodnocení

Celkem na dotazník odpovědělo 326 respondentů, z toho 73 uvedlo, že se stali obětí zkoumaného trestného činu a 253 uvedlo, že nikoli. Procentuálně vyjádřeno, je to 22, 4% pro kladnou odpověď a 77, 6% pro zápornou. Nás tedy dále bude zajímat ta kladná, menší část.

Z počtu kladných odpovědí je důležité zjistit, kolik těchto skutků bylo nahlášeno Policii ČR a tento počet pro nás bude relevantní. Z průzkumu vyšlo, že ze 73 poškozených to 53 (a tudíž 72, 6%) nahlásilo a 20 (27,4%) ne.

Co se týče rozdělení skutků podle let, nejvíce, a to 50% skutků, se stalo v roce 2012 a dříve (tuto odpověď zaškrtno 37 respondentů) a nejméně, 8, 11%, v roce 2015 (tuto možnost zvolilo pouze šest respondentů). Jak to bylo v ostatních letech lze vyčíst z grafu, který je přílohou č. 11.

Dále je zapotřebí říci, že dle výsledků dotazníku bylo 84% této trestné činnosti spojeno s krádeží vloupáním a u pouhých 16% se jednalo o trestný čin, který je předmětem této práce (toto se poté odrazí v komparaci zjištěných výsledků s kriminálními statistikami). Co se týče objektu (v obecném slova smyslu), u kterého byla porušena domovní svoboda, „vítězem“ se staly rodinné domy, do kterých bylo vniknuto (a případně něco odcizeno) ve 23 případech. V 19 případech to byly chaty soukromých osob, v 17 případech byty a ve 14 ostatní objekty jako kůlny, samostatné garáže, přístřešky na zahradách, apod. Procentuálně zobrazeno v příloze č. 12 v koláčovém grafu.

Dále se podíváme na způsobenou škodu. V případech, kdy došlo „pouze“ k porušení domovní svobody byla nejčastější škoda do 3 000,- Kč (7 odpovědí z 11). V případech, kde došlo k souběhu trestného činu porušování domovní svobody a trestného činu krádeže vloupáním byla nejčastější škoda do 50 000,- Kč, a to v 76, 7%, druhou nejčastější škodou byla částka v rozmezí 50 000 – 100 000,- Kč (13,7%) a zbytek odpovědí (100 – 150 000,- Kč, 150 – 200 000,- Kč a více jak 200 000,- Kč) je na tom víceméně podobně – příloha č. 13. Co se týká vrácení movitých věcí či zaplacení škody, výsledky jsou velmi znepokojivé. Celých 93% uvedlo, že jim nebylo vráceno nic, popř. nějaká malá částka. V těch zbylých 7% jsou uvedeny jako vrácené i vysoké částky (100 000,- Kč a více), nicméně já osobně se domnívám, že tyto částky byly zaplacený pojišťovnou a ne pachatelem tohoto činu.

Plynule tak přejdeme k pachatelům těchto trestných činů. Celých 63% jich nebylo dopadeno a trestný čin tak objasněn nebyl. Pouze 24, 7% respondentů uvedlo, že pachatel dopaden byl a dalších devět sdělilo, že nevědí, jelikož se k nim nedostal výsledek vyšetřování (viz příloha č. 14). Nicméně v těchto datech jsou započítány i případy, které nebyly nahlášený na Policii ČR. U poslední otázky pak byla zaznamenána jako nejčastější odpověď nevim. Toto je způsobeno tím, že u většiny případů nedošlo k objasnění trestného činu a tak ani nemohlo dojít k identifikaci pachatele. Pokud tento jev pomineme, nejvíce (a to 27, 4%) respondentů uvedlo, že pachatel byl recidivista, tzn., že v minulosti již byl trestán za nějaký trestný čin. Odpovědi, že pachatel čin spáchal jako mladistvý, nezletilý nebo poprvé byly zaznamenány zhruba stejněkrát a pachatel pod vlivem alkoholu byl označen pouze v jednom případě.

5.2.2 Zhodnocení po letech 2016, 2015, 2014 a 2013

V odpovědích na otázku, ve kterém roce se trestný čin stal, byla zařazena i odpověď „dříve“. Tato byla umístěna z důvodu, aby výrazně nebyl okruh respondentů, tím, že nemohou odpovědět, což se nakonec potvrdilo. Tuto možnost totiž zaškrtno 50% respondentů, respektive 37 lidí, kteří odpověděli, že se stali obětí zkoumaného trestného činu. Nicméně možnost „dříve“ je velmi široká a v rámci rozsahu této kapitoly, potažmo celé práce, není prostor pro srovnávání dat se všemi lety před rokem 2013. Proto se dále zaměřím pouze na roky 2013 – 2016.

Rok 2013

Ze 73 respondentů uvedlo rok 2013 celkem osm z nich a z toho dva tento čin nenahlásili na Policii ČR. Všechny tyto skutky byly spojeny s krádeží a nejčastější škoda byla do 50 000,- Kč. Zajímavé je, že ačkoli se v odpovědích objevila i škoda vyšší, všichni shodně uvedli, že jim nebylo vráceno či nahrazeno nic anebo velmi málo, a to i u těch činů, které byly objasněny a vyřešeny. Co se týká otázky objasněnosti, dva z šesti nahlášených činů objasněny nebyly a zbytek ano. Ve čtyřech z těchto šesti případů čin spáchal pachatel jako recidivu, což je velmi vysoké procento. K otázce místa vniknutí z výsledků jako nejčastější vyplynul rodinný dům se 4 případy a hned za ním jsou ostatní objekty (jako kůlny, samostatné garáže, zahradní přístřešky,...) s počtem třech případů.

Rok 2014

V porovnání s výše uvedeným rokem se, co se týče počtu činů a nahlášení činu, tento moc neliší. V tomto roce se dle respondentů TČ stal celkem devětkrát a k nenahlášení došlo taktéž dvakrát.

V sedmi případech byla škoda méně než 50 000,- Kč. V jednom případě je uvedená škoda dokonce více jak 200 000,- Kč a zajímavé je, že v kolonce „vráceno“ je taktéž uvedeno více jak 200 000,- Kč, ale trestný čin objasněn a vyřešen nebyl. Tuto skutečnost přisuzuji dobrému pojištění a kompenzace škody pojišťovnou. Takto podobný je v tomto roce ještě jeden případ, kde uvedená škoda činí 100 000 – 150 000,- Kč a vrácena byla stejná částka. Zde trestný čin objasněn byl, nicméně osobně si myslím, že to opět bylo uhrazeno pojišťovnou a ne pachatelem trestného činu. Z ostatních případů, sedm z devíti lidí uvedlo, že způsobená škoda opět nebyla uhrazena nebo bylo uhrazeno velmi málo. Tento jev je v mých výsledcích bohužel velmi častý. Všechny případy byly opět spojeny s trestným činem krádeže a objasněny byly pouze čtyři z nich. Z těchto pak třikrát byl pachatel recidivista. Pokud se podíváme na výsledky ohledně místa vloupání, nejčastěji k němu došlo u rodinných domů (4 odpovědi) a hned poté v ostatních objektech jako kůlny, apod. (ve 3 případech).

Rok 2015

Tento rok byl v četnosti „nejméně úspěšným“. Skutků se stalo pouze 6 a 3 z nich nebyly nahlášený, což je přesně polovina. Z těchto šesti skutků se jeden rovná trestnému činu porušování domovní svobody, jelikož respondent uvedl, že nedošlo v rámci tohoto skutku k odcizení věcí. Nicméně tento zrovna patří mezi nenahlášené, takže uvedená škoda do 3 000,- Kč a chata soukromé osoby jako místo vniknutí, je spíše pro zajímavost a na statistiky to nebude mít vliv. V rámci způsobené škody se respondenti neseťkali. Dva uvedli škodu do 50 000,- Kč a dva 100 000 – 150 000,- Kč. Nicméně v následující otázce na náhradu škody, shoda už byla, a to taková, že vráceno jim nebylo nic anebo malá částka. Zajímavostí z tohoto roku ovšem je, že jeden z odpovídajících uvedl škodu 150 000 – 200 000,- Kč v rámci vloupání do bytu, ale odpověď na nahlášení trestného činu zněla negativně.

Ze tří nahlášených činů byly objasněny dva, což je celkem dobrý výsledek a oba tyto činy spáchal pachatel jako recidivista. V rámci místa skutku se do popředí dostal byt (a to ve dvou případech) a stejně je na tom chata soukromé osoby (taktéž ve dvou případech).

Rok 2016

Rok 2016 byl na zkoumané skutky nejčastější. Celkem 14 případů, ovšem je zde celkem vysoká neohlášenost činů a to 4 případy. Ve dvou případech je zde porušování domovní svobody v „čisté formě“, jeden z nich nebyl nahlášen. Jeden se týkal bytu a škoda byla do 3 000,- Kč a druhý se týkal rodinného domu se stejnou částkou v rámci škody. Objasněn nebyl ani jeden (u prvního je to logické, jelikož nebyl nahlášen).

Zaměříme se tedy na zbývajících 12 případů. U třech z nich respondenti uvedli, že nevědí, zda jim bylo něco odcizeno (dva z nich nejsou nahlášeny). V pěti případech byla škoda do 50 000,- Kč, ve dvou 50 000 – 100 000,- Kč, v dalších dvou více jak 200 000,- Kč a ve zbytku to není možné zjistit, když respondent neví, zda mu bylo něco odcizeno. Pokud se podíváme blíže na největší škody, jeden z případů nhlášen není, a tak vráceno nebylo nic nebo pouze malá částka. Oba se staly u rodinných domů a v druhém případě byla škoda vrácena celá, čin objasněn a pachatel dopaden, přičemž tento skutek spáchal jako mladistvá osoba.

V osmi případech bylo uvedeno, že nahrazena škoda nebyla, popř. byla nahrazena nepatrnou částkou, stejně jako v předchozích letech. K otázce objasnění, dva respondenti nevědí, zda byl čin objasněn a tři z deseti uvedli, že ano. Což je velmi malé číslo a možná toto vede k větší míře neohlásování tohoto typu trestného činu. V tomto roce v rámci místa spáchání skutku vedou byty, v celkem šesti případech, dále jsou rodinné domy ve čtyřech případech.

5.2.3 Zhodnocení vybraných krajů ČR

V rámci této podkapitoly se zaměřím na výsledky ze tří krajů s největším počtem skutků dle výsledků dotazování. Jsou jimi Pardubický kraj (19 TČ), Moravskoslezský kraj (14 TČ) a Olomoucký kraj (8 TČ). Jak již bylo zmíněno výše, tyto výsledky jsou lehce subjektivní, neboť dotazník byl sice přístupný všem občanům ze všech krajů České republiky, nicméně šířen byl především na sociálních sítích (Facebook) a zde na něj odpovídali především lidé z mého okolí a poté z mnou navštěvované vysoké školy – Univerzity Palackého v Olomouci.

Pardubický kraj

Podle výsledků se zde stalo 19 skutků, 4 z toho nebyly nahlášeny a dva jsou pouze trestným činem porušování domovní svobody. Poslední zmíněné zhodnotíme nejdříve. Jeden nhlášen nebyl, místem byla chata soukromé osoby a škoda byla do 50 000,- Kč. Druhý byl řádně nhlášen, následně byl i objasněn. Pachatel recidivista vnikl do rodinného domu a škoda byla pouze do 3 000,- Kč, zda bylo něco vráceno, respondent nevedl. Z výsledků šetření je dále zřejmé, že jeden odpovídající neví, zda mu bylo něco odcizeno a tento skutek ani neohlásil.

V ostatních případech, a to tedy v 16 případech, byl TČ porušování domovní svobody spojen s TČ krádeže vloupáním. Škoda byla převážně do 50 000,- Kč (13 případů), v jednom případě dokonce více než 200 000,- Kč, přičemž tento skutek objasněn nebyl, ale škoda byla nahrazena v rozsahu mezi 150 000 až 200 000,- Kč. Zde bych taktéž uplatnila svoji teorii s pojištěním tohoto rodinného domu a následnou výplatou peněz pojišťovnou. V drtivé většině případů nebyla škoda

nahrazena vůbec nebo jen velmi malou částkou. Pokud jde o místo, nejčastěji se zde páchal skutek v chatách soukromých osob (v celkem sedmi případech) a v rodinných domech (v celkem šesti případech). Byty a ostatní objekty mají každý po třech skutcích. Objasněno bylo v tomto kraji šest případů z patnácti, přičemž ve všech šesti spáchal tento čin pachatel jako recidivista, což je celkem alarmující informace.

Moravskoslezský kraj

V tomto kraji bylo dle mého zjištění spácháno 14 skutků, z toho pouze jeden nebyl oznámený Policií ČR. Všech 13 skutků bylo spácháno jako přečin porušení domovní svobody v jednočinném souběhu s trestným činem krádeže. V tomto kraji je místo spáchání poměrně rovnoměrně rozložené mezi všechny nabízené odpovědi – po čtyřech skutcích mají chata soukromé osoby a rodinný dům a po třech byt a ostatní objekty. Dále lze z výsledků vyčíst, že způsobená škoda je ve většině případů do 50 000,- Kč, pouze dva případy mají škodu 50 000 – 100 000,- Kč a jeden 100 000- 150 000,- Kč. U posledního zmíněného byla vrácena stejná částka, pachatel recidivista byl dopaden a místem byl rodinný dům. Kromě právě uvedeného případu, byla poškozeným vrácena malá částka nebo žádná. Z těchto 13 případů bylo nakonec objasněno pouze pět.

Olomoucký kraj

Tento kraj si uvedeme jako poslední a s třetím nejvyšším počtem trestných činů, a to 8. Bohužel dva z nich nebyly nahlášený Policií ČR a tak se nám celkový výsledek změnil na číslo šest. Jeden z nenahlášených byl pouze porušováním domovní svobody. Co se týká místa, je to opět rovnoměrně rozdělené mezi tři možnosti – byt (2), rodinný dům (2) a ostatní objekty (2). Naopak zde zcela chybí chata soukromé osoby. Z výsledků šetření z tohoto kraje moc dalších informací nevyplývá. Ani jeden čin nebyl objasněn, takže ani u jednoho nevíme osobu pachatele. Škoda byla u pěti případů do 50 000,- Kč, u jednoho 50 000 – 100 000,- Kč, nahrazena však nebyla vůbec nebo jen malá částka.

5.3 Shrnutí

Výsledky mého dotazníkového šetření v podstatě nejsou překvapující. Víceméně odpovídají společností obecně vnímané realitě, a to, že trestných činů krádeže a porušování domovní svobody je v České republice velmi mnoho a pouze hrstka z nich je objasněna a škoda nahrazena. V drtivé většině případů respondenti uvedli, že jim nahrazeno nebylo nic nebo pouze malá částka. Ono je to celkem logické. Většina pachatelů jsou recidivisté a velmi často i spoluobčané ze sociálně nižších

vrstev, a i když je orgány činné v trestním řízení dopadnou a odsoudí, nemají vlastní majetek a odcizené věci již prodali, tudíž poškozeným nebude nic nahrazeno či vráceno.

Z tohoto obecného vnímání pak plyne další skutečnost a to nenahlášení trestného činu poškozeným. Lidé to totiž považují za „ztracený čas“ a činy tak nenahlásí. Sama jsem se o tom přesvědčila, když poškozený v soudní síni vypověděl, že „chatu mu vykradli již po šesté, pořád chodí k soudu a příště už nic nenahlásí“. Takže lze říci, že policie zhruba o třetině těchto trestných činů vůbec neví.

Z výsledků pak dále vyplývá, že někteří lidé investují do pojištění svého majetku, a když se pak stanou poškozenými, pojišťovna jim celou nebo alespoň ve větším rozsahu škodu nahradí.

Do dotazníku i do výsledků šetření jsem musela zahrnout k trestnému činu, který je tématem této práce, i trestný čin krádeže vloupáním, jelikož, jak i výsledky nakonec dokazují, většina takovýchto činů je spojena s krádeží. Málokdy se stane, že jde pouze o vniknutí, tedy o trestný čin porušování domovní svobody v jeho „čisté podobě“. Tyto případy se stávají, pokud například člověk bez domova nemá, kde spát nebo pokud pachatel měl nejspíš úmysl nějaké věci odcizit, ale žádné hodnotnější nenašel a tak opustil místo činu (a není nakonec dopaden, aby mohl být prokázán úmysl odcizení věci). Z výsledků vyplývá, že těchto činů bylo pouze 11 z 326 odpovědí a také z nich lze vyčíst, že poškozené osoby tyto činy skoro z 50% procent nehlásí. Z těch 11 TČ je jich bohužel nahlášeno pouze šest.

6 Komparace výsledků dotazníkového šetření a kriminálních statistik

V rámci této kapitoly se zaměřím na porovnání výsledků vlastního průzkumu a kriminálních statistik. Toto srovnání nebude úplně vypovídající, jelikož dotazník vyplnila malá hrstka lidí oproti počtu obyvatel celé naší republiky, kteří za určitý rok nebo v určitém kraji nahlásili trestný čin na policejní stanici. I tak si myslím, že je přínosné, zkusit porovnat mé výsledky a oficiální statistiky.

6.1 Kriminální statistiky o trestných činech porušování domovní svobody a trestných činech krádeží

Tyto statistiky se vydávají měsíčně na období od počátku roku plus následující měsíce. Čili nejprve je vydána za období od 1. 1. do 31. 1., poté za období od 1. 1. do 29. 2. a stejným způsobem i dále. Jsou zveřejňovány na webových stránkách Policie České republiky pod názvem Statistické přehledy kriminality za rok XY.

Pro mě byly důležité roční statistiky (kromě roku 2016). V nich jsou uvedené údaje za celý daný rok. Jsou vypracovány pro území celé České republiky, ale v záložkách se dá rozkliknout každý jednotlivý kraj. Dále jsou rozděleny podle trestných činů. Ke každému v nich uvedenému trestnému činu je příslušný řádek s daty. Ta uvádějí, kolik těch daných činů bylo zjištěno, kolik objasněno, dále v nich jsou data, zda byly skutky spáchány pod vlivem (z toho pak alkohol), recidivistou, nezletilým nebo mladistvým. Potom také jaké byly stíhány nebo vyšetřovány osoby (recidivisté, nezletilý, mladistvý, ženy) a dále je zde uvedena škoda celkem a zajištěno. Ke škodě je nutno uvést, že je vyčíslena v tisících, takže není ničím výjimečným, že se v kolonce zajištěno objevuje 0.

Pro mou práci jsem vybrala kolonku s trestným činem porušování domovní svobody, jelikož je tématem celé diplomové práce. Pro doplnění uvedu, že ve statistikách je i samostatná kolonka krádeže vloupáním do bytů, do chat soukromých osob, do rodinných domů a do ostatních objektů (jsou tam i další možnosti, ale ty k této práci nejsou relevantní). Dále je tam i kolonka krádeže vloupáním celkem.

Zpracovala jsem tedy komparaci za roky 2015, 2014 a 2013, z roku 2016 pouze období od 1. 1. 2016 do 30. 9. 2016 (jelikož k poslednímu dni v měsíci září bylo ukončeno dotazníkové šetření). V dotazníku byla jako možnost odpovědi i dřívější roky, nicméně vzhledem k rozsahu této práce a k tomu, že respondenti nemohli uvést přesný rok, ale pouze označili možnost „dříve“, se nebudu těmito zabývat. Na tomto místě bych ráda uvedla, že z 11 mnou zjištěných

TČ porušování domovní svobody jich 5 nebylo nahlášeno (čili tyto nemohu zahrnout do porovnávání, jelikož statistiky pracují se zjištěnými skutky), 8 se jich stalo před rokem 2013, čili zaškrtnutá odpověď „dříve“ (tyto také nemohu porovnávat, vysvětleno výše). Tři skutky tedy byly spáchány v roce 2015 – 2016, ale pouze jeden z toho byl nahlášen. Níže je tedy komparace v rámci roků a komparace v Libereckém kraji, ve kterém je tento jeden jediný skutek z roku 2016.

6.2 Komparace

Nejprve porovnáme rok 2016 (již zmíněné období z tohoto roku) a trestný čin porušování domovní svobody. Kriminalistické statistiky uvádějí v kolonce zjištěno číslo 1587. Pokud vezmeme, že ČR má 10 565 000 obyvatel a z toho zhruba 2/3 obyvatel jsou vlastníci nějaké nemovitosti, vyjde nám číslo 7 043 000 vlastníků nemovitostí. Pokud tedy policie za rok 2016 (do září) zjistila 1587 trestných činů porušování domovní svobody, vychází nám, že je to 0,02%. Když vezmeme výsledky dotazníku z roku 2016, vychází nám celkem 2 případy TČ porušování domovní svobody, z toho ale jeden nebyl nahlášen. Celkem je to tedy 1 případ z 326, což činí 0,3% (je jasné, že výsledky nemohou vyjít stejně. Respondentů bylo pouze 326, což je z počtu vlastníků nemovitostí zanedbatelné číslo. Tyto výpočty jsou tedy pouze hrubé odhady a navíc do nich nejsou zahrnuty určité proměnné skutečnosti.). Statistika uvádějí, že ze zjištěných činů jich bylo 961 objasněno, což je 60,6%. Pokud porovnáme data v dotazníku, vyjde mi 30%.

Zajímavější je to u škody. Statistika uvádějí, že škoda celkem je 3 903 (připomínám, že je uvedena v tisících, čili je to 3 903 000,- Kč). V průměru je to tedy 2 459,- Kč na jeden nahlášený případ. Když se podíváme do kolonky vedle, kde je zajištěno, je zde 0. Čili ani jeden tisíc z těchto necelých 4 milionů nebyl zajištěn. Ve výsledcích z dotazníku toho jednoho případu tohoto činu máme škodu uvedenou do 3 000,- Kč a čin objasněn nebyl. Čili toto krásně odpovídá kriminálním statistikám.

Nyní přejdeme k roku 2015. Kriminální statistika uvádějí u stavu zjištěno 2 251 skutků. Pokud opět vezmeme hrubý odhad vlastníků nemovitostí a přepočteme to na procenta, je to 0,03%. Dotazníkové šetření uvádí pouze jeden skutek, který navíc nebyl nahlášen policejním orgánům, takže v tomto roce bohužel nemohu nic porovnat. Mohu pouze uvést statistická data od Policie ČR. Ta uvádějí, že objasněno bylo 1 474 případů, což je 65,5%. Ohledně zajištěné škody už je to nepatrně lepší než rok 2016, zde jsou zajištěny 3 000,- Kč z celkové škody 5 289 000,- Kč (průměrná škoda 2 350,- Kč na jeden případ).

Rok 2014 a 2013 se bohužel neliší od výše uvedeného roku. V rámci dotazníkového šetření nebyl uveden žádný trestný čin porušování domovní svobody v jeho klasické podobě, vždy byl spojen s trestným činem krádeže. Mohu uvést základní data bez výpočtu procent a to, že v roce 2014 bylo zjištěno 2 719 skutků a z nich objasněno 1 638. Celková škoda byla 5 807 000,- Kč a zajištěná 9 000,- Kč. Rok 2013 má horší bilanci zjištěných a objasněných činů (3 253 zjištěných a objasněných 1872) i škody, ta je celkem 6 637 000,- Kč a zajištěná 9000,- Kč.

Jak bylo avizováno výše, na tomto místě provedu komparaci Libereckého kraje za rok 2016. Za tento rok (mnou vymezené období) bylo zjištěno 99 TČ porušování domovní svobody. Pokud použiji celkový počet obyvatel Libereckého kraje a vypočítám z něj dvě třetiny jako vlastníky nemovitostí, vyjde mi 293 539 lidí. Procento činu je tedy 0,03% - je velmi malé. Pokud to srovnám z dotazníkem, vyjdou naprosto jiná čísla, jelikož v roce 2016 byl v rámci dotazníku zjištěn jeden jediný čin a to ten námi zkoumaný. Statistiky poté uvádějí, že objasněno bylo 72 skutků, což je vysoké číslo vzhledem ke zjištěným skutkům. Námi zkoumaný čin objasněn nebyl.

Co se týká škody, tak kriminalistická statistika uvádí škodu 493 000,- Kč a zajištěnou škodu 0. V porovnání s dotazníkem je to podobné, škoda byla do 3 000,- Kč a vráceno nebylo nic.

Z kriminalistických statistik by šla vyčíst ještě další zajímavá data a to ohledně trestných činů krádeže vloupáním. Tato práce je ale zaměřena na jiný trestný čin a ani tomu neodpovídá rozsah práce, proto tímto porovnávání končí.

7 Závěr

Tato práce měla za cíl přinést ucelený dokument o vyšetřování trestného činu porušování domovní svobody. Na začátku práce jsem alespoň základním způsobem vysvětlila, co je to trestný čin a jaké má znaky, které musí být splněny, aby se o trestný čin jednalo. Další část práce už byla zaměřena na kriminalistiku. Sepsala jsem základní druhy stop, které se nejčastěji nachází na místě činu u zkoumaného trestného činu, a následně jsem je dále více popsala. Čtenář tak má možnost nahlédnout do kriminalistické praxe v rámci vyhledávání a zajišťování pěti druhů stop, které se například našly u něj v bytě, když ho neoprávněně „navštívila“ jiná osoba.

Další část práce je víceméně takový souhrn, co se děje krok po kroku, když nějaká osoba nahlásí tento trestný čin. Je to popsáno nejprve z hlediska teoretického (ze zdrojů teoretických učebnic) a následně je vždy uvedeno, jak se postupuje v realitě (ze zdrojů, kteří se pohybují v praxi). Čtenář se tedy dozví, co se děje, když zavolá na policii, co má za úkol policista, který k němu dorazí, jaké další osoby se přivolávají, zda smí nebo nesmí vstupovat do svého obydlí, co se vlastně s jeho obydlím děje, jaké jsou činěny kroky. Dále se dozví, jak dlouho to celé zhruba trvá, jak dlouho pak policie čeká na výsledky zkoumání zajištěných stop, apod.

Poslední část této práce se věnuje výsledkům z mnou vytvořeného dotazníku a kriminalistickým statistikám. Co se týče dotazníku, ač neúmyslně, výsledky vyšly lehce subjektivní, jelikož většina respondentů byla z mého okolí a tím pak „zvítězily“ kraje, ve kterých žiji. Nicméně i tak, z něj šlo dobře zjistit, že těchto trestných činů je poměrně hodně, že ve většině případů je páchají recidivisté a že většina jich není objasněna. Nejhorší však je, že i když je pachatel dopaden, lidé ze svého odcizeného majetku nedostanou většinou nic zpět. Na toto pak navazují kriminalistické statistiky, které vlastně výše uvedené potvrzují. Činů je hodně, dopadených pachatelů málo a zajištěných věcí ještě méně.

Toto zjištění u mě vyvolalo značné znepokojení a vyvstala zde otázka, proč tomu tak je? Dle mého názoru je u těchto činů takové veliké číslo, z toho důvodu, že v České republice se bohužel sociálně slabším občanům vyplatí páchat trestnou činnost než dělat činnost výdělečnou. Pro ně je lepší zajistit si „obživu“ krádežemi, přespáváním v cizích obydlích, apod., jelikož je policie dopadne, nemají nic, z čeho by mohli způsobenou škodu uhradit. Co se týče trestu, ten je pro ně také minimální. Několikrát jim je uložen pouze podmíněčný trest, později jim je ukládán jednorozční až dvouročný trest odnětí svobody, kde mají možnost po uplynutí poloviny trestu zažádat o propuštění, což se většinou stane. A jelikož se jim vlastně nic nestalo, tak jdou znovu pokračovat v trestné činnosti, ve které se akorát tak zdokonalují.

Když se tedy vrátím k základnímu cíli této práce, myslím, že byl splněn.

Seznam použité literatury

a) LITERATURA

CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 303 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016. 976 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016. 1280 s.

KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 961 s.

MUSIL, Jan a kol. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 606 s.

PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 459 s.

PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 312 s.

PORADA, Viktor, STRAUS, Jiří. *Kriminalistické stopy. Teorie, metodologie, praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 506 s.

STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 310 s.

STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 278 s.

STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 415 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 1040 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 3632 s.

VAVERA, František. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 244 s.

b) ODBORNÝ ČASOPIS

FENYK, Jaroslav. Metoda pachové identifikace v judikatuře Ústavního soudu. *Kriminalistika*, 2016, roč. 49, č. 3, s. 163 – 173.

JAMBOROVÁ, Kateřina, ŠMÍD, Michal. K právní úpravě zpracování DNA policií. *Právní rozhledy*, 23 – 24/2016, s. 841.

STRAUS, Jiří, KREJČÍ, Zdeněk. Jaký je charakter odorologické stopy?. *Kriminalistika*, 2016, roč. 49, č. 1, s. 19 – 34.

c) PRÁVNÍ PŘEDPISY + INTERNÍ PŘEDPISY

Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Závazný pokyn policejního prezidia č. 30/2005, kterým se upravuje provozování informačních systémů AFIS 2000, C-AFIS a některé podmínky provozování daktyloskopických sbírek.

d) OSTATNÍ ZDROJE

KRMENČÍKOVÁ, Hana. *Právní úprava biologické identifikace osob (§113 TR): diplomová práce*. Olomouc: Univerzita Palackého, Právnická fakulta, 2012. Vedoucí diplomové práce JUDr. Alexandr Nett, CSc.

Policie ČR. Kriminalistické identifikace. Kriminalistická trasologická expertíza. [Online]. Policie České republiky, [cit. 27.2.2017]. Dostupné na < <http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-1.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>>

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek. Ročník 1993 (XLV). Dvojsešit 5 – 6/1993 z 27. 9. 1993. Nejvyšší soud ČR. 408 s.

Prezentace pro výuku Kriminalistiky na PF UP, L. Béreš. Kriminalistická mechanoskopie.

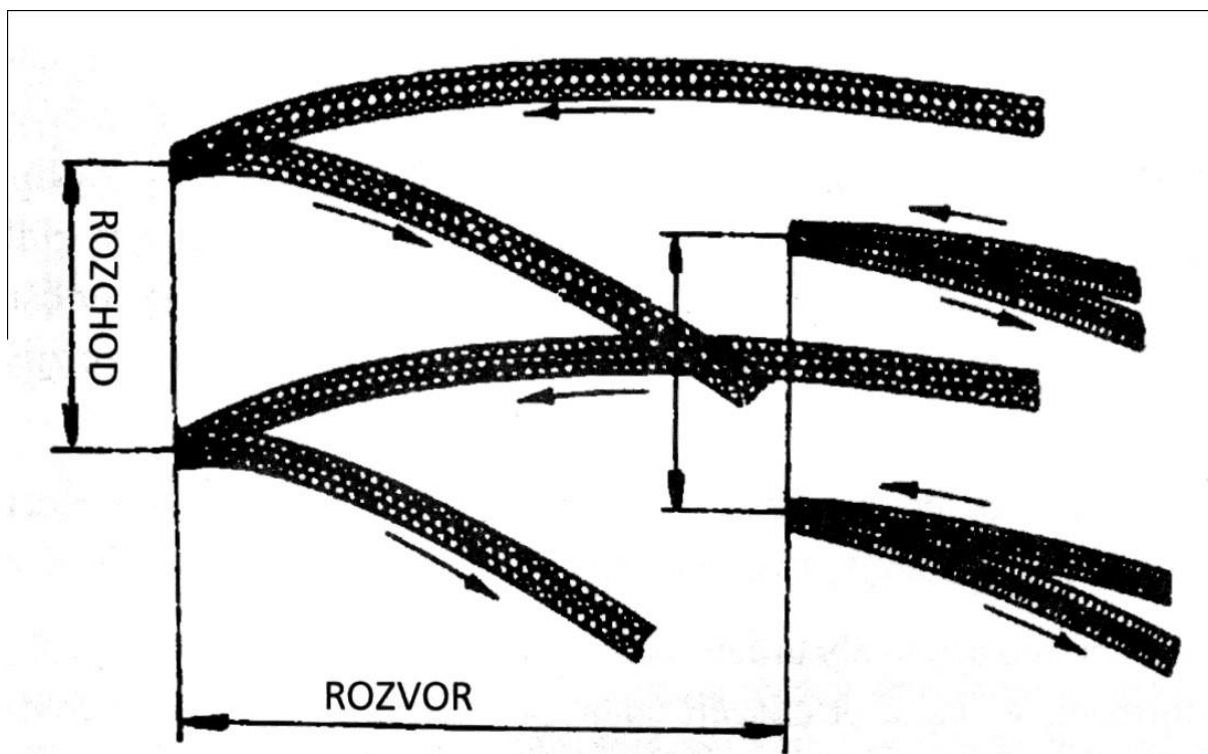
Prezentace pro výuku Kriminalistiky na PF UP, L. Béreš. Kriminalistická trasologie.

Přílohy

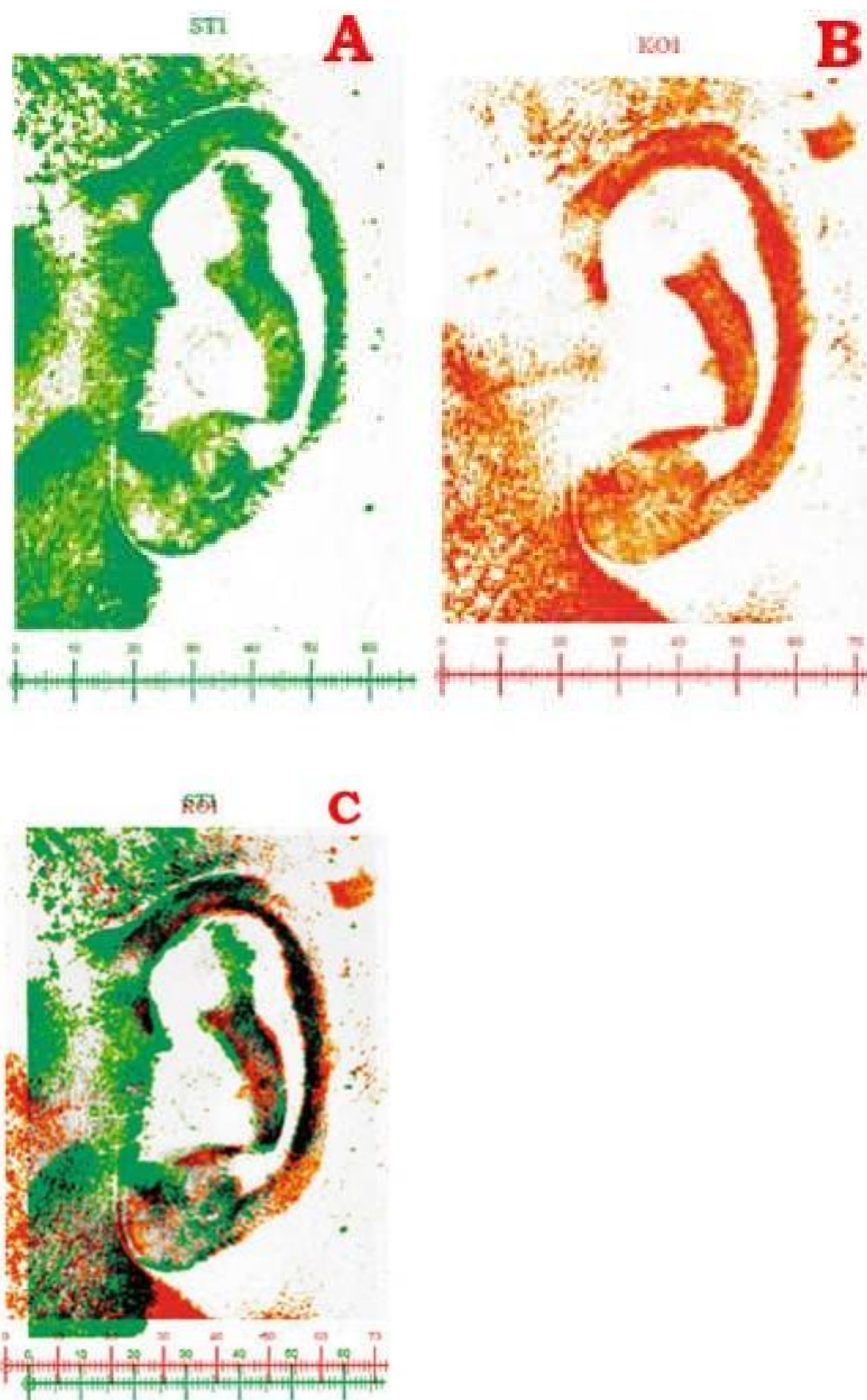
Č. 1 – Přístroj pro elektrostatické snímání stop

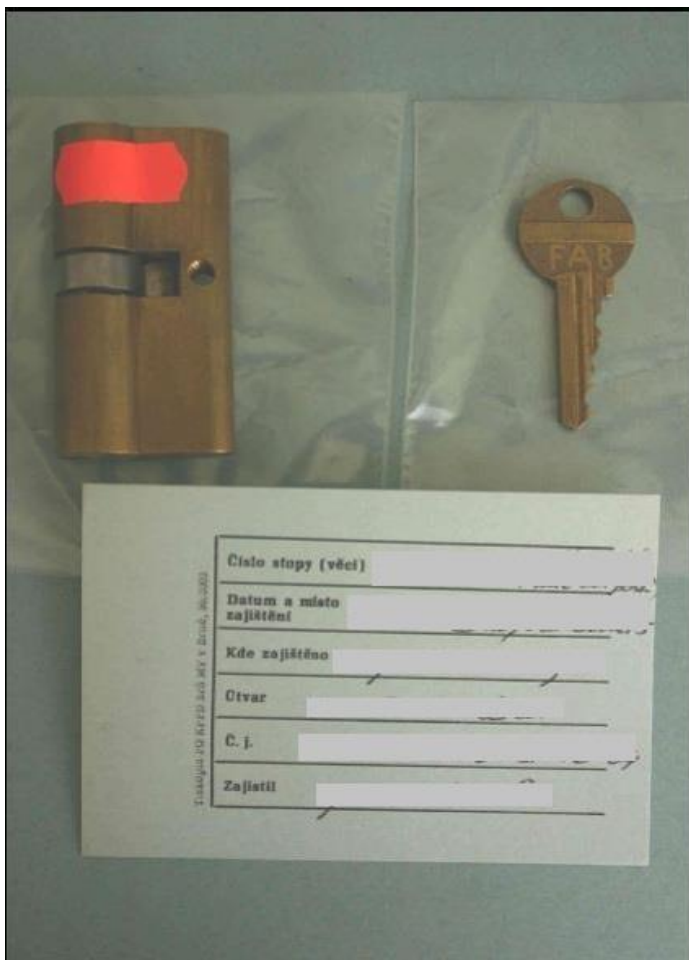
Č. 2 – Rozvor a rozchod vozidla

Č. 3 – A: stopa, B: kontrolní otisk, C: ztotožnění stopy

Č. 4 – Zajištění cylindrické vložky (in natura) + mnou utajené údaje o poškozeném

Č. 5 – Souhlas poškozeného s destruktivním zkoumáním zajištěné cylindrické vložky

Polici České republiky
Obvodní oddělení
.....

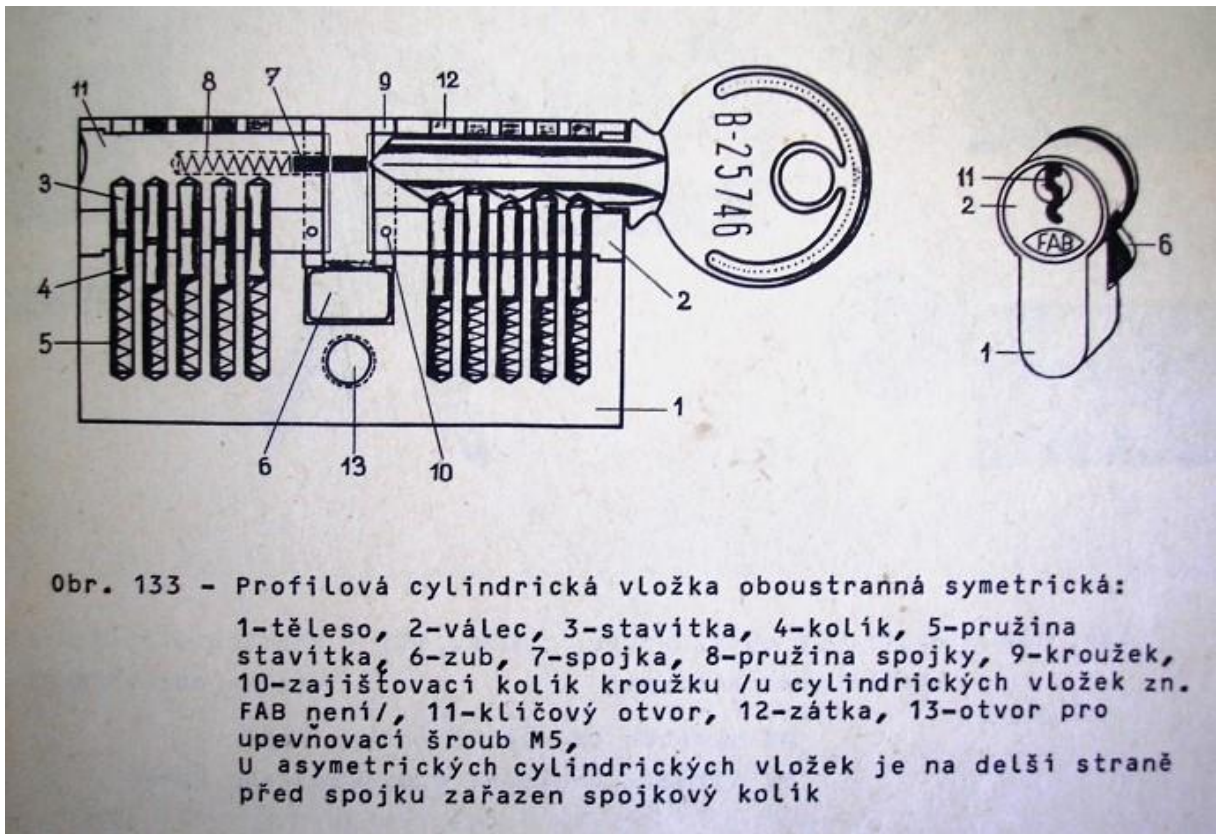
Č.j. Holešov.....

PROHLÁŠENÍ

Já....., nar.
jako poškozený (za poškozenou firmu) prohlašuji, že jsem byl poučen o tom, že
věc.....zajištěna
jako upotřebitelná stopa v případě.....
.....
může být podrobena zkoumání pomocí destruktivní metody, při níž bude tato věc
znehodnocena a s tímto souhlasím – nesouhlasím*. Takto znehodnocenou věc žádám -
nežádám* vrátit zpět.

.....

Č. 6 – Řez cylindrickou vložkou FAB

Č. 7 - Natrhavače

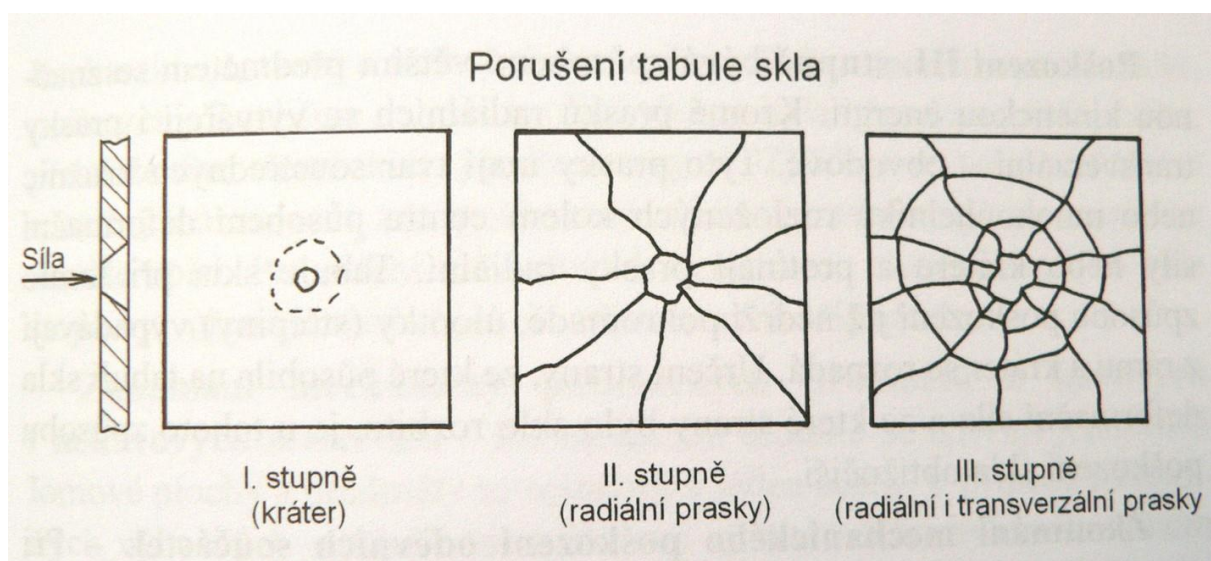
Č. 8 - Planžety

Č. 9 – Profilové rozlamovače cylindrických vložek

Č. 10 – Stupně porušení tabulového skla

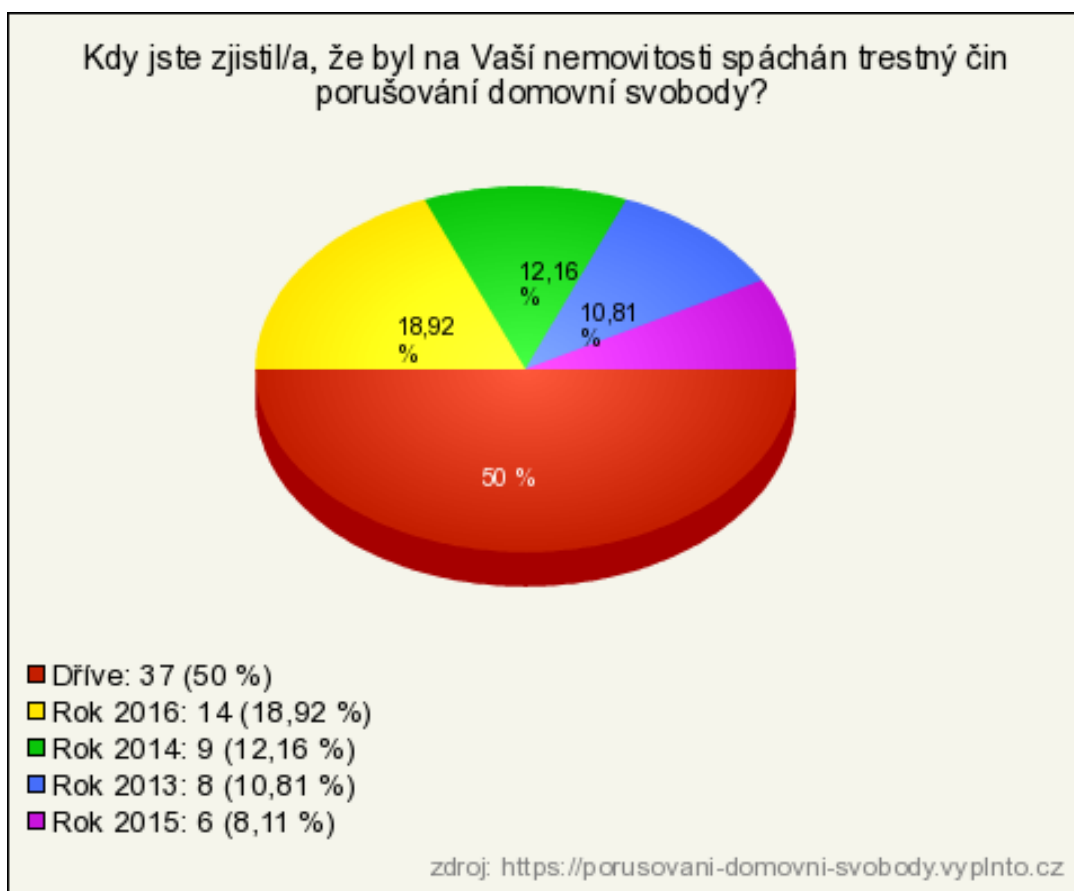

Příloha 1 – 10:

Zdroj: Prezentace pro výuku Kriminalistiky na PF UP, L. Béreš. Kriminalistická mechanoskopie.

Prezentace pro výuku Kriminalistiky na PF UP, L. Béreš. Kriminalistická trasologie

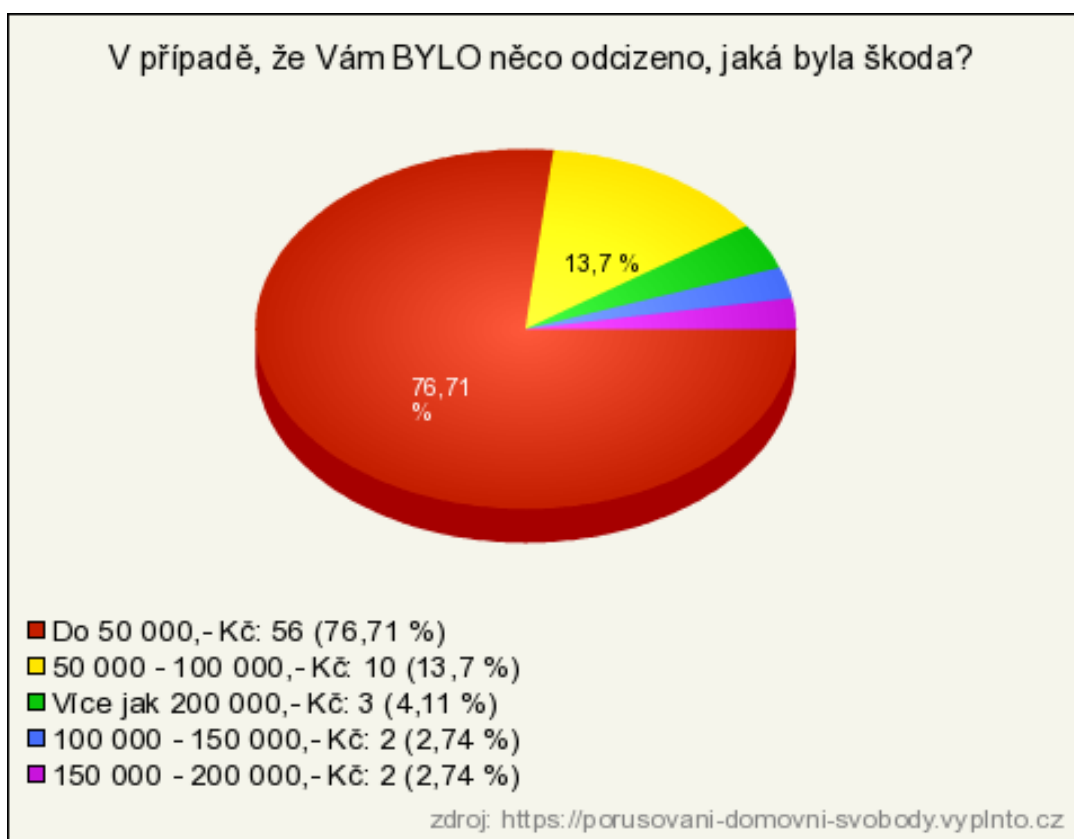
Č. 11

Č. 12

Č. 13

Č. 14

Anotace/abstrakt

Tato práce podává ucelené informace o trestném činu porušování domovní svobody. Přináší základní informace o tom, co je to trestný čin obecně a co znamená porušování domovní svobody. Dále se práce zabývá základními aspekty kriminalistiky, které se uplatňují u vybraného trestného činu. Jde především o kriminalistické stopy a základní odvětví, které se jimi zabývá a které především souvisí s uvedeným trestným činem. Závěr práce je věnován porovnávání statistik Policie ČR a výsledků z mého dotazování mezi občany, kteří se s tímto činem setkali.

Abstract/annotation

This work provides comprehensive information on the crime of violation of domestic freedom. It provides basic information about what is a crime in general and what violation of domestic freedom does it mean. Furthermore, the work deals with fundamental aspects of criminalistics which are applied to the selected crime. These are mainly forensic clues and basic areas which are dealt with and which primarily relate to that offence. The conclusion is devoted to a comparison of police statistics and the results of my inquiries among citizens who met with this act.

Klíčová slova:

Trestný čin, porušování domovní svobody, krádež, kriminalistika, kriminalistické stopy, ohledání místa činu, kriminalistická dokumentace, statistiky Policie ČR

Keywords:

Criminal offence, violation of domestic freedom, theft, criminalistics, forensic clues, crime scene investigation, forensic documentation, statistics of the Police of the Czech Republic